

יד מהרש"א

מסכת כתובות

האשה שנפלו

דף עח. - דף פב:

ב' דר"ח אלול תשס"ט

© Yechezkel Folger 2011

מפתח

דף עח.	3
..... תוספות ד"ה איבעיא להו ובא"ד ונראה לרבינו תם ובא"ד דארישא	10
דף עח:	21
..... תוספות ד"ה תני מוכרת וד"ה לא כר"י ובא"ד והא דמשמע	21
..... תד"ה לימא תנינא	32
דף עט.	34
..... רש"י ד"ה ואי לא	34
..... תד"ה כללא דמילתא וא"ד ועוד	36
דף עט:	40
..... תד"ה כמאן ותד"ה פירא דפירא	40
דף פ.	43
..... תד"ה אכלה ערלה וד"ה ישבע ובא"ד אף על גב	43
דף פ:	46
..... תד"ה נכסים ובא"ד וזה אינו ובא"ד והא	46
..... סוגיא דשומרת יבם שמתה מי קוברת – חלק א'	51
..... סוגיא דשומרת יבם שמתה מי קוברת – חלק ב'	54
..... סוגיא דשומרת יבם שמתה מי קוברת – חלק ג'	57
דף פא.	60
..... תוספות ד"ה והא בעינן	60
..... תוספות ד"ה הרוצה שימכור ובא"ד לא תקינו ורש"י ד"ה דלמא ר' מאיר ותד"ה לטעמיך ותד"ה אלא	61
..... עצה טובה ותד"ה ר' מאיר היא	61
..... תוספות ד"ה ר' מאיר הוא	68
דף פב.	70
..... רש"י ד"ה שלה ותוספות ד"ה התם	70
דף פב:	72
..... תד"ה התם	72
..... תד"ה קא משמע לן	73
..... תד"ה בתחלה	75

דף עח.

תד"ה עד שלא תתארס ובא"ד אין להקשות

תוס' בד"ה עד שלא תתארס כו' והביא ראיה כו' דעד שלא נשאת משמע אפילו קודם ארוסין כו' עכ"ל לכאורה הגם שפירש רש"י לקמן כן מ"מ כפי פרש"י שלפנינו לא הביא כאן ראיה אלא אנפלו משנתארסה ולא ארישא דנפלו לה עד שלא תתארס ויש ליישב דמשמע להו בפרש"י דמייתי ראיה גם ארישא דשלא תתארס דאסיפא משנתארסה תקשי ליה טעמא דב"ש אתא לאשמועינן וק"ל:

בא"ד ואין להקשות כו' דוקא עד שלא ניסת דהיינו משנתארסה כו' עכ"ל ונראה דה"ה דה"מ לתרוצי דלא קתני הכי שנפלו משנתארסה אלא משום דבהא אר"ח בן עקביא דפליג עליה דר"ג אבל עד שלא נתארסה לא איצטריך למיתני כיון דליכא מאן דפליג עליה ודו"ק:

(1) הקדמה

(א) ביותר מסתבר

(i) אשר אשה תוכל למכור נכסים שנפלו לה עד שלא תתארס

(ii) מאשר שתוכל למכור נכסים שנפלו לה משנתארסה

(ב) ביותר מסתבר

(i) אשר אשה תוכל למכור נכסים שנפלו לה משנתארסה

(ii) מאשר שתוכל למכור נכסים שנפלו לה משנשאת

(ג) ביותר מסתבר

(i) אשר אשה תוכל למכור נכסים בעודה ארוסה

(ii) מאשר שתוכל למכור נכסים משנשאת

(2) משנה

מכירה כשנשאת			מכירה בעודה ארוסה			עת נפילה	
מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה	מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה		
	בית הלל בית שמאי?	בית שמאי?		בית הלל	בית שמאי	2	נפלו לה משנתארסה
	רבן גמליאל					4	נפלו לה עד שלא נשאת

(3) בשורה 2 בטבלא

(א) לגבי נכסים שנפלו לה משנתארסה

(i) בית שמאי סבירא להו דתמכור אף לכתחלה

(ii) בית הלל סבירא להו דמכרה קיים רק דיעבד

(ב) ברם מלשון המשנה לא מבואר בהדיא

- (i) אלו בית שמאי אית להו דתמכור לכתחלה דיקא בעודה ארוסה
(ii) או דסבירא להו דתמכור לכתחלה אף משנשאת
ג) אבל רש"י ור"י סבירא להו תרוייהו
(i) דדיקא בעודה ארוסה שריא לבית שמאי למכור לכתחלה
(ii) ודהיכא שנשאת מכרה קיים רק דיעבד

מכירה כשנשאת			מכירה בעודה ארוסה			עת נפילה	
מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה	מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה		
	בית שמאי ובית הלל			בית הלל	בית שמאי	נפלו לה משנתארסה	2
	רבן גמליאל					נפלו לה עד שלא נשאת	4

ד) והי לך ראי'

(i) בשורה 4 בטבלא דלעיל

- (1) דמדובר כשנפלו לה עד שלא נשאת ומכרה משנשאת
(2) ובתיבות "עד שלא נשאת" נכלל דנפלו לה משנתארסה
(3) ואפילו הכי סבירא לי' רבן גמליאל דאלו מכרה משנשאת אין מכרה קיים אלא דיעבד

(4) עיין בשורה 1

מכירה כשנשאת			מכירה בעודה ארוסה			עת נפילה	
מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה	מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה		
	בית שמאי ובית הלל?	בית שמאי ובית הלל?			בית שמאי ובית הלל	נפלו לה עד שלא תתארס	1
	בית שמאי ובית הלל			בית הלל	בית שמאי	נפלו לה משנתארסה	2

א) לגבי נכסים שנפלו לה עד שלא תתארס

- (i) אשר בית שמאי ובית הלל תרוייהו סבירא להו דתמכור לכתחלה
ב) נמי לא מבואר בהדיא מלשון המשנה ואף לא מבואר ברש"י
(i) אלו אית להו בית שמאי ובית הלל דתמכור לכתחלה דיקא בעודה ארוסה
(ii) או דאית להו דתמכור לכתחלה אף משנשאת
ג) ברם תוספות כמבואר במהרש"א נקטי בפשיטות לרש"י בין לבית שמאי בין לבית הלל
(i) דתמכור לכתחלה דיקא בעודה ארוסה אבל לאחר שנשאת מכרה קיים רק דיעבד
(ii) משום דתוספות נוקטין
(1) דאי לאו דרש"י כיוון אשר פירושו לגבי נפלו לה משנתארסה בשורה 2 עולה נמי לנפלו לה עד שלא תתארס בשורה 1
(2) לא הי' מפרש כלום לגבי נפלו לה משנתארסה בשורה 2 דאינו נוגע אלא לבית שמאי
ד) ר"י

(i) קא פליג על שיטת רש"י בנפלו לה עד שלא תתארס בשורה 1

(ii) וס"ל דבין לבית שמאי בין לבית הלל דתמכור לכתחלה אף משנשאת

ה) נבאר שיטות רש"י ור"י בפרטיות להלן

	עת נפילה	מכירה בעודה ארוסה			מכירה כשנשאת	
		תמכור לכתחלה	מכרה קיים בדיעבד	מכרה בטל	תמכור לכתחלה	מכרה קיים בדיעבד
1	נפלו לה עד שלא תתארס	בית שמאי ובית הלל			בית שמאי ובית הלל (רש"י)	מכרה בטל
2	נפלו לה משנתארסה	בית שמאי	בית הלל		בית שמאי ובית הלל	

(5) עיין בשורה 3

(א) דמדובר כשנפלו לה משנשאת ומובן דמכירה שלה נמי משנשאת היתה

(ב) ובית שמאי ובית הלל תרוייהו סבירא להו דמכרה בטל לגמרי

	עת נפילה	מכירה בעודה ארוסה			מכירה כשנשאת	
		תמכור לכתחלה	מכרה קיים בדיעבד	מכרה בטל	תמכור לכתחלה	מכרה קיים בדיעבד
1	נפלו לה עד שלא תתארס	בית שמאי ובית הלל (רש"י ור"י)			בית שמאי ובית הלל (רש"י)	מכרה בטל
2	נפלו לה משנתארסה	בית שמאי	בית הלל		בית שמאי ובית הלל	
3	נפלו לה משנשאת				בית שמאי ובית הלל	

(6) עוד פרטי שורה 4

	עת נפילה	מכירה בעודה ארוסה			מכירה כשנשאת	
		תמכור לכתחלה	מכרה קיים בדיעבד	מכרה בטל	תמכור לכתחלה	מכרה קיים בדיעבד
4	נפלו לה עד שלא נשאת				רבן גמליאל	מכרה בטל

(א) קבענו לעיל

(i) דמדובר כשנפלו לה עד שלא נשאת ומכרה משנשאת

(ii) ואשר בתיבות "עד שלא נשאת" נכלל לכל הפחות דנפלו לה משנתארסה

(iii) ודרבן גמליאל ס"ל אשר אין מכרה קיים אלא בדיעבד

(ב) ברם עלינו לבאר

(i) אלו בתיבות נפלו לה "עד שלא נשאת" נכלל נמי דנפלו לה עד שלא תתארס כמו בשורה 4א להלן

(1) ודלכן אלו נפלו לה עד שלא תתארס ומכרה משנשאת

(2) אין מכרה קיים אלא בדיעבד

(ii) או דלא נכלל בתיבות הללו אלא דנפלו לה משנתארסה כמו בשורה 4ב

(1) ודלכן יכול להיות

(א) דאלו נפלו לה עד שלא תתארס

(ב) תמכור לכתחלה אף משנשאת

מכירה כשנשאת			מכירה בעודה ארוסה			עת נפילה	
מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה	מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה		
	בית שמאי ובית הלל (רש"י)	בית שמאי ובית הלל (ר"י)			בית שמאי ובית הלל (רש"י ור"י)	נפלו לה עד שלא תתארס	1
	בית שמאי ובית הלל			בית הלל	בית שמאי	נפלו לה משנתארסה	2
בית שמאי ובית הלל						נפלו לה משנשאת	3
	רבן גמליאל					נפלו [החל מן עד שלא תתארס וכלה] עד שלא נשאת (רש"י)	א4
	רבן גמליאל					נפלו [החל מן משנתארסה וכלה] עד שלא נשאת (ר"י)	ב4

ג) השתא

(i) מסתבר אשר רש"י במהלך שורה 4א אזיל

- (1) ולכן אף בנפלו לה עד שלא תתארס לא תמכור לכתחלה משנשאת
(2) ומובן

(א) דבשורה 1 בנפלו לה עד שלא תתארס דתמכור לכתחלה

(ב) דיקא במכרה בעודה ארוסה משתעי

(ii) ומובן נמי אשר ר"י במהלך שורה 4ב אזיל

- (1) ולכן ליכא ראי' לשיטת רש"י
(2) משום דיכול להיות

(א) דהיינו טעמא דבשורה 4ב מכרה משנשאת קיים דיקא דיעבד

(i) משום דבשורה 4ב מדובר דיקא בנפלו לה משנתארסה

(ב) מה שאין כן בשורה 1 דמדובר בנפלו לה עד שלא תתארס

(i) יכול להיות דתמכור לכתחלה אף משנשאת

(7) תוספות – סייעתא למהלך שורה 4ב כבשיטת ר"י

(א) הקדמה

(i) הי לך טבלא אשר נוספו בה שיטות רב ושמואל ואמרו לו דר' יהודה ואמרו לו דר' חנינא

(ii) אשר שיטות אלו נבאר בפרטיות להלן בתד"ה תני

מכירה כשנשאת			מכירה בעודה ארוסה			עת נפילה	
מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה	מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה		
רב ושמואל	בית שמאי ובית הלל (רש"י) אמרו לו דר' יהודה אמרו לו דר' חנינא	בית שמאי ובית הלל (ר"י)			בית שמאי ובית הלל (רש"י ור"י)	נפלו לה עד שלא תתארס	1
	בית שמאי ובית הלל			בית הלל	בית שמאי	נפלו לה משנתארסה	2
בית שמאי ובית הלל						נפלו לה משנשאת	3
אמרו לו דר' חנינא?	רבן גמליאל?					נפלו לה [החל מן עד שלא תתארס וכלה] עד שלא נשאת (רש"י)	4א
אמרו לו דר' חנינא?	רבן גמליאל?					נפלו לה [משנתארסה דהיינו] עד שלא נשאת (ר"י)	4ב

(iii) שים לב

- (1) דבשורה 1 קאמרי רב ושמואל דבנפלו לה עד שלא תתארס ומכרה משנשאת מכרה בטל
(2) ודבשורה 4 קאמרי אמרו לו דר' חנינא דבמכרה משנשאת מכרה בטל
(3) ברם
(א) מחמת דאכתי לא קבענו אלו בשיטה 4א או בשיטה 4ב אזלינן
(ב) אכתי לא מבורר פרטי שיטת אמרו לו דר' חנינא
(ב) בגמרא בעמוד ב' מקשין
(i) רב ושמואל כמאן דלא [כאמרו לו ד] ר' יהודה ודלא [כאמרו לו ד] ר' חנינא
(ii) פרטי קושיא אינן מעניננו עכשיו ונבאר אותן להלן
(ג) השתא
(i) אלו במהלך שורה 4א' אזלינן
(1) דמדובר בין שנפלו לה עד שלא תתארס בין שנפלו לה משנתארסה
(2) נמצא
(א) אשר בשורה 4א ס"ל אמרו לו דר' חנינא כרב ושמואל לגבי נפלו לה עד שלא תתארס
דמכרה בטל כשמכרה משנשאת
(3) ולא מובן קושיית הגמרא "כמאן"
(ד) ולכן מוכרח
(i) אשר שיטת ר"י צודק דאזלינן במהלך שורה 4ב
(ii) אשר בשורה 4 לא מדובר בנפלו לה עד שלא תתארס
(8) שים לב

(א) דאע"ג

(i) דמהלך שורה 4 הופרכה כדאמרן

(ii) ולכן **ליכא סייעתא** לשיטת רש"י בשורה 1

(ב) מ"מ שיטת רש"י גופה לא הופרכה

(9) המשך תוספות

(א) אכן מצינו למיפרך לשיטת רש"י ככה:

(i) עכשיו דקבענו

(1) דמהלך שורה 4 היא הנכונה

(2) ואשר רבן גמליאל בשורה 4 מדובר דיקא בנפלו לה משנתארסה ומכרה משנשאת

(ii) עלינו לדייק ככה:

(1) בקושטא מאי טעמא דמדובר בשורה 4 דיקא בנפלו לה משנתארסה

(2) ודלא מדובר אף בנפלו לה עד שלא תתארס

(iii) ולכאורה היינו טעמא

(1) דבנפלו לה עד שתתארס תמכור משנשאת אפילו לכתחלה

(2) דלא כרש"י

(ב) תירוץ של תוספות אינה מענייננו

(10) מהרש"א

(א) מצינו נמי לתרץ לרש"י ככה:

(i) לעולם אימא לך דאף בנפלו לה עד שלא תתארס מכרה משנשאת קיים דיקא בדיעבד

(ii) ואפילו הכי

(1) בשורה 4 אשמועינן דלא תמכור לכתחלה דיקא בנפלו לה משנתארסה ולא בנפלו לה עד שלא תתארס

(2) משום דדיקא בנפלו לה משנתארסה

(א) פליגי אמרו לו דר' חנינא עלי' דרבן גמליאל

(ב) וס"ל דמכרה בטל משנשאת

(11) סיכום

(א) קבענו למסקנא

(i) אשר יכול להיות אשר שיטת רש"י נכונה בנפלו לה עד שלא תתארס

(ii) ואשר שורה 4 דיקא בנפלו לה משנתארסה מיירי

מכירה כשנשאת			מכירה בעודה ארוסה			עת נפילה	
מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה	מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה		
	בית שמאי ובית הלל				בית שמאי ובית הלל	נפלו לה עד שלא תתארס	1
	בית שמאי ובית הלל			בית הלל	בית שמאי	נפלו לה משנתארסה	2
בית שמאי ובית הלל						נפלו לה משנשאת	3
	רבן גמליאל					נפלו משנתארסה	4

(12) שים לב

(א) דמאחר דקבענו אשר בשורה 4 מדובר בנפלו לה משנתארסה בדומה לשורה 2

(ב) מצינו לייחד שורה 2 ושורה 4 ביחד בשורה 2 כזה:

מכירה כשנשאת			מכירה בעודה ארוסה			עת נפילה	
מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה	מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה		
	בית שמאי ובית הלל				בית שמאי ובית הלל	נפלו לה עד שלא תתארס	1
	בית שמאי ובית הלל רבן גמליאל			בית הלל	בית שמאי	נפלו לה משנתארסה	2
בית שמאי ובית הלל						נפלו לה משנשאת	5

תוספות ד"ה איבעיא להו ובא"ד ונראה לרבינו תם ובא"ד דארישא

בד"ה איבעיא כו' דקאי ארישא כו' או דיעבד דאפילו בדיעבד בעי למימר דמכרה בטל כו' עכ"ל ק"ק לפירוש זה כיון דע"כ אי פליג האי א"ל דר' יהודה ארישא דעד שלא נתארסה מכ"ש דפליג אסיפא בנתארסה טפי אית לן למימר דלא פליג ארישא כלל אלא אסיפא בלחוד דעלה קאי א"ל דר"י ומאי קמבעיא ליה ויש ליישב דנראה לו דחוק לתלמודא דלא קאי אלא אדיעבד דסיפא דאמאי קרי ליה לנתארסה ומכרה בעודה ארוסה ישנים כמו שנדחק ר"ת לפירושו לקמן ודו"ק:

בא"ד ונראה לר"ת דה"פ כו' ולא תמכור לכתחלה כמו בנפלו לה משתתארס כו' על החדשים אנו בושים כלומר שנפלו לה משתתארס כו' עכ"ל נראה לפרש מה שנדחקו לפרש למאי דבעי למימר לא תמכור לכתחלה דהיינו כמו בנפלו לה משתתארס ולא ניתא להו לפרש בפשיטות כמו לאידך גיסא דהיינו כמו בנפלו לה משניסת משום דא"כ מלתיה דר"י דא"ל כו' אין לו מקום כאן אלא לעיל מקמיה דקתני פלוגתא דב"ש וב"ה בנפלו לה משנתארסה אבל השתא ניתא דלא מדמה לה לאחר שניסת אלא לאחר שנתארסה ניתא דקתני לה הכא בתר מילתיה דב"ה דס"ל שאם מכרה ונתנה קיים אבל לכתחלה לא אבל אין לפרש דדוחק להו לפרש למילף לא תמכור לכתחלה מניסת דמכרה בטל ומה השיב נמי משום דאנו בושים כו' דאימא משום דיעבד הוא דא"כ אמאי לא דחו בזה פירוש שני של רש"י דקמבעיא ליה אלכתחלה דב"ש דע"כ ליכא למילף אלא מניסת דמכרה נמי בטל:

ודע דלפירוש קמא של רש"י נמי צריך לפרש כי הכא דבעי למימר שלא תמכור לכתחלה כמו בנפלו לה משתתארס מה"ט שכתבו דאל"כ מלתיה דר"י דא"ל כו' אין לו מקום כאן אבל סמכו דבריהם הכא לפירוש ר"ת משום דלאידך גיסא דדיעבד דסיפא קאמר הוצרכו לשנות פירושא דחדשים וישנים משא"כ לפירוש קמא דרש"י לפי שני הצדדים פירושא דחדשים וישנים שוה ודו"ק היטב:

בא"ד דארישא לא הוה אמרי מכרה בטל כו' עכ"ל דהא לא קמבעיא ליה לפי ר"ת ארישא אלא אלכתחלה אבל בדיעבד פסיקא ליה ברישא דמכרה קיים וק"ל:

(1) הקדמה א'

(א) הי לך טבלא של סוף הדיבור שלפני זה

עת נפילה	מכירה בעודה ארוסה			מכירה כשנשאת	
	תמכור לכתחלה	מכרה קיים בדיעבד	מכרה בטל	תמכור לכתחלה	מכרה קיים בדיעבד
1	נפלו לה עד שלא תתארס	בית שמאי ובית הלל		בית שמאי ובית הלל	
2	נפלו לה משנתארסה	בית שמאי	בית הלל	בית שמאי ובית הלל	רבן גמליאל
5	נפלו לה משנשאת			בית שמאי ובית הלל	

(2) המשך המשנה

(א) בשורה 3 בטבלא דלהלן

(i) קא מילף לן ר' יהודה

(1) אשר רבנן דאמרו לו הקשו קושיא לרבן גמליאל אשר נבאר אותה להלן

(2) והשיב להם רבן גמליאל "על החדשים אנו בושים אלא שאתם מגלגלים עלינו את הישנים"

(ב) הני רבנן מיקרי "רבנן דאמרו לו לר' יהודה"

(ג) עלינו לבאר קושיית אמרו לו בפרטיות

מכירה כשנשאת			מכירה בעודה ארוסה			עת נפילה	
מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה	מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה		
	בית שמאי ובית הלל				בית שמאי ובית הלל	נפלו לה עד שלא תתארס	1
	בית שמאי ובית הלל רבן גמליאל			בית הלל	בית שמאי	נפלו לה משנתארסה	2
						אמרו לו דר' יהודה	3
	בית שמאי ובית הלל					נפלו לה משנשאת	5

(3) גמרא

(א) איבעיא להו לגבי הני רבנן דאמרו לו

(i) לכתחלה אמרו

(1) כלומר דמקשין אשר לא תמכור לכתחלה ומיהת מודי אשר דיעבד מכרה קיים

(ii) או דיעבד אמרו

(1) כלומר דמקשין דאף בדיעבד ליהוי מכרה בטל

(ב) ופושטין לאיבעיא זו מברייתא דאף היא נייתי לה להלן

(4) השתא

(א) כיון דמשנה מייתי לה למילתי דר' יהודה בשורה 3 לאחר שורה 1 ושורה 2

(ב) מובן דקושיית אמרו לו נחתא

(i) או לדין שורה 1 בנפלו לה עד שלא תתארס

(ii) או לדין שורה 2 בנפלו לה משנתארסה

(iii) או לדין שניהם

(ג) ונבאר אשר

(i) רש"י על פי כתב יד שלו מובא בתוספות מביא ב' שיטות בענין זה

(ii) ורבינו תם אית לי שיטה אחרת בענין זה

(5) שיטה א' דרש"י בקושיית אמרו לו לר' יהודה בשורה 3 כמבואר בתוספות ומהרש"א

(א) קושיית אמרו לו נחתא על "רישא" כלומר שורה 1 דמדובר בנפלו לה עד שלא תתארס

(i) דבה ס"ל בית שמאי ובית הלל דתמכור לכתחלה בעודה ארוסה

(ii) השתא

(1) לצד א' דאיבעיא סבירא להו רבנן

(א) אשר בנפלו לה עד שלא תתארס בשורה 1 סבירא להו בית הלל דמכרה קיים דיקא
דיעבד אף במכרה בעודה ארוסה

(ב) מפני דכך ס"ל בית הלל בשורה 2 בנפלו לה משנתארסה ומכרה בעודה ארוסה

(2) לצד ב' דאיבעיא קסברי רבנן

(א) אשר בנפלו לה עד שלא תתארס בשורה 1 סבירא להו בית הלל דמכרה בטל לגמרי אף
במכרה בעודה ארוסה

(ב) מפני דכך ס"ל בית שמאי ובית הלל בשורה 5 בנפלו לה משנשאת ומכרה משנשאת

רש"י שיטה א'							
מכירה כשהיא נשואה			מכירה כשהיא ארוסה			עת נפילה	
מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה	מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה		
	רב ושמואל	בית שמאי ובית הלל			בית שמאי ובית הלל	נפלו לה עד שלא תתארס	1
				בית הלל	בית שמאי	נפלו לה משנתארסה	2
			צד ב' בדומה לבית שמאי ובית הלל בשורה 5	צד א' בדומה לבית הלל בשורה 2		נפלו לה עד שלא תתארס שורה 1	3 אמרו לו רש"י שיטה א'
בית שמאי ובית הלל						נפלו לה משנשאת	5

(ב) שאלה

(i) והיאך נפרש תשובת רבן גמליאל

(ג) הקדמה

שיטה א' דרש"י צד א'	שיטה א' דרש"י צד ב'		
ישנים זמן רב עד שמכרה משנתארסה	ישנים זמן רב עד שמכרה משנתארסה	נפלו לה עד שלא תתארס ומכרה בעודה ארוסה	1
חדשים זמן קצר עד שמכרה מכרה קיים	חדשים זמן קצר עד שמכרה מכרה קיים	נפלו לה משנתארסה ומכרה בעודה ארוסה	2
חדשים זמן קצר עד שמכרה מכרה בטל		נפלו לה משנשאת ומכרה משנשאת	5

(i) שורה 1 בנפלו לה עד של תתארס ומכרה בעודה ארוסה

(1) מיקרי "ישנים" משום דנוקטין אשר זמן הרבה עבר משעת נפילה לפני שנתארסה עד שעת
מכירה כשכבר נתארסה

(ii) משא"כ

(1) שורה 2 בנפלו לה משנתארסה ומכרה בעודה ארוסה

(א) מיקרי "חדשים" משום דנוקטין אשר זמן קצר עבר משעת נפילה משנתארסה עד שעת
מכירה אשר עדיין ארוסה היא ולא נשאת

(2) ושורה 5 בנפלו לה משנשאת ומכרה משנשאת

(א) ג"כ מיקרי "חדשים משום דנוקטין ג"כ דזמן קצר עבר משעת נפילה כשכבר נשאת עד שעת מכירה אשר גם כן נשואה היא

(ד) תשובה

(i) לצד א' אין למידין מן חדשים בשורה 2 לישנים בשורה 1

(ii) ולצד ב' אין למידין מן חדשים בשורה 5 לישנים בשורה 1

(ה) ולבסוף

(i) מייתי ראי' מברייטא בתוספתא אשר רבנן דאמרו לו סבירא להו דמכרן בטל

(ii) אשר לכן מיפשט

(1) דצד ב' צודק

(2) כלומר דרבנן סבירא להו אשר בשורה 1 מכרה בטל אף כשמכרה בעודה ארוסה

(6) מהרש"א

(א) קשיא לשיטה א' של רש"י

(i) כיון דרבנן דאמרו לו קא מפליגי ברישא דמשנה לגבי נפלו לה עד שלא תתארס בשורה 1

(1) וס"ל

(א) לצד א' אשר דמכרה קיים דיעבד

(ב) ולצד ב' דמכרה בטל

(ii) מכל שכן

(1) דפליגי נמי בסיפא דמשנה לגבי נפלו לה משנתארסה בשורה 2

(2) וס"ל

(א) בדומה לשיטה ב' דרש"י אשר נייתי לה להלן

(i) לצד א' דאף לבית שמאי אשר מכרה קיים דיקא דיעבד

(ii) לצד ב' דמכרה בטל לבית הלל ואולי נמי לבית שמאי

(iii) עכשיו

(1) כין דקבענו דרבנן דאמרו לו קמיפליגי במשנה בסיפא בשורה 2

(2) היכי תיתי דפליגי נמי ברישא בשורה 1

(3) ובפרט

(א) אשר במשנה מייתי לה לקושיית אמרו לו בשורה 3 לאחר הסיפא בשורה 2

(ב) אשר לכן מסתבר ביותר דפלוגתתן לשורה 2 עולה

(ב) תירוץ

(i) אלו פליגי רבנן דאמרו לו על רישא בשורה 1

(1) קבענו אשר מלת "ישנים" עולה בטיב לנפלו לה עד שלא תתארס

(2) על סמך סברא דמייתנין לה לעיל

(ii) ברם אלו פליגי אמרו לו על סיפא בשורה 2

- (1) יהא מוכרחה אשר מלת "ישנים" עולה לנפלו לה משנתארסה
- (2) על סמך סברא דחוקה אשר נייתי לה להלן לשיטה ב' דרש"י
- (iii) השתא
- (1) כיון דמלת ישנים מתאימה ביותר בפלוגתא דרבנן לרישא
- (2) עדיף לה לשיטה א' דרש"י לקבוע דגם ברישא פליגי אמרו לו
- (7) שיטה ב' דרש"י – והיינו שיטת רש"י כמודפס לפנינו
- (א) קושיית אמרו לו נחתא על "סיפא" כלומר שורה 2 דמדובר בנפלו לה משנתארסה
- (i) דבה
- (1) אית להו בית שמאי אליבא דמשנה דתמכור לכתחלה בעודה ארוסה
- (2) ואית להו לבית הלל אליבא דמשנה דמכירה בעודה ארוסה קיים דיקא בדיעבד
- (ב) השתא
- (i) לצד א' דאיבעיא קסברי רבנן
- (1) בנוגע לנפלו לה משנתארסה בסיפא בשורה 2
- (2) אשר אף לבית שמאי לא תמכור לכתחלה ומכרה קיים רק בדיעבד דגם דמכרה בעודה ארוסה
- (ii) על סמך שורה 5
- (1) אשר בנפלו לה משנשאת ומכרה נמי משנשאת דינא דמכרה בטל בין לבית הלל בין לבית שמאי
- (2) ונוקטין דמסתבר
- (א) אשר לשורה 2 בנפלו לה משנתארסה ומכרה **בעודה ארוסה**
- (ב) **דמיהת** לא תמכור לכתחלה
- (iii) לצד ב' קסברי רבנן
- (1) אשר בשורה 2 בנפלו לה משנתארסה ומכרה בעודה ארוסה
- (2) הוי להו בין בית שמאי בין בית הלל למימר דמכרה בטל לגמרי
- (3) בדומה לגמרי לשיטת בית שמאי ובית הלל בשורה 5 בנפלו לה משנשאת ומכרה נמי משנשאת
- (ג) שים לב בדרך חזרה
- (i) אשר בעוד דלשיטה א' של רש"י דמקשי רבנן דאמרו לו לנפלו לה עד שלא תתארס בשורה 1
- (1) מציינו לדמות שורה 1 לשורה 2 לפי צד א'
- (2) ומציינו נמי לדמות שורה 1 לשורה 5 לפי צד ב'
- (ii) לשיטה ב' דמקשי רבנן דאמרו לו לנפלו לה משנתארסה בשורה 2
- (1) מוכרה
- (א) לדמות שורה 2 לשורה 5

(i) דמובן אשר אין לדמות שורה 2 לשורה 2 עצמה

(ב) ולמימר

(i) אשר לצד א' נפקא לן משורה 5 אשר בשורה 2 מכרה קיים דיעבד כדביארנו

(ii) ואשר לצד ב' נפקא לן משורה 5 אשר בשורה 2 מכרה בטל כדביארנו

שיטה ב' לרש"י							
מכירה כשהיא נשואה			מכירה כשהיא ארוסה			עת נפילה	
מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה	מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה		
				בית הלל	בית שמאי	נפלו לה משנתארסה	2
			צד ב' בדומה לגמרי לשורה 5	צד א' בדומה במקצת לשורה 5		נפלו לה משנתארסה שורה 2	3 אמרו לו רש"י שיטה ב'
בית שמאי ובית הלל						נפלו לה משנשאת	5

(ד) שאלה

(i) והיאך נפרש תשובת רבן גמליאל במשנה

(ה) תשובה

שיטה ב' דרש'י צד ב'	שיטה ב' דרש'י צד א'	שיטה א' דרש'י צד ב'	שיטה א' דרש'י צד א'		
		ישנים זמן רב עד שמכרה משנתארסה	ישנים זמן רב עד שמכרה משנתארסה	נפלו לה עד שלא תתארס ומכרה בעודה ארוסה	1
ישנים זמן רב עד שניסת ובאת לפנינו	ישנים זמן רב עד שניסת ובאת לפנינו		חדשים זמן קצר עד שמכרה מכרה קיים	נפלו לה משנתארסה ומכרה בעודה ארוסה	2
חדשים זמן קצר עד שבאת לפנינו	חדשים זמן קצר עד שבאת לפנינו	חדשים זמן קצר עד שמכרה מכרה בטל		נפלו לה משנשאת ומכרה משנשאת	5

(i) הקדמה

(1) שלא כבשיטה א' דרש"י אשר

(א) סיפא בשורה 2 בנפלו לה משנתארסה ומכרה בעודה ארוסה

(ב) מיקרי "חדשים" משום דנוקטין אשר זמן קצר עבר משעת נפילה משנתארסה עד שעת מכירה אשר עדיין ארוסה היא ולא נשאת

(ii) שיטה ב' אזלי במהלך יותר דחוקא וסבירא לה

(1) אשר סיפא בשורה 2

(2) מיקרי "ישנים"

(3) משום דנוקטין אשר לבסוף נשאת ואשר זמן הרבה עבר משעת נפילה כשהיתה ארוסה עד שנשאת ובאת לפנינו

(iii) משא"כ

- (1) בשורה 5 בנפלו לה משנשאת ומכרה משנשאת
- (2) מיקרי "חדשים"
- (3) משום דנוקטין אשר זמן לא כל כך הרבה עבר עד היום משעת נפילה כשכבר נשואה היתה
- (iv) ואין למידין מן חדשים בשורה 5 לישנים בשורה 2
- (ו) ולבסוף
- (i) מייתי ראי' מברייטא שבתוספתא דרבנן דאמרו לו סבירא להו דמכרה בטל
- (ii) אשר לכן מיפשט
- (1) דצד ב' צודק
- (2) כלומר דרבנן סבירא להו אשר בשורה 2 מכרה בטל אף בעודה ארוסה
- (ז) והי לך מסקנת גמרא לשיטה ב' דרש"י

שיטה ב' לרש"י							
מכירה כשהיא נשואה			מכירה כשהיא ארוסה			עת נפילה	
מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה	מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה		
				בית הלל	בית שמאי	נפלו לה משנתארסה	2
			בית שמאי ובית הלל לאמרו לו דר' יהודה			נפלו לה משנתארסה שורה 2	3 אמרו לו רש"י שיטה ב'
בית שמאי ובית הלל						נפלו לה משנשאת	5

- (8) שיטת רבינו תם בקושיית אמרו לו
- (א) צד א' דאיבעיא אזלי בשיטת צד א' דשיטה א' של רש"י
- (i) דהיינו דקושיית אמרו לו נחתא על "רישא" כלומר שורה 1 דמדובר בנפלו לה עד שלא תתארס
- (ii) דבה ס"ל בית שמאי ובית הלל דתמכור לכתחלה בעודה ארוסה
- (iii) וקסברי רבנן דאמרו לו
- (1) דמיהת לבית הלל לא תמכור לכתחלה ומכרה קיים דיקא בדיעבד הגם דמכרה בעודה ארוסה
- (2) בדומה לשיטת בית הלל בשורה 2 בנפלו לה משנתארסה אשר מכרה קיים בדיעבד
- (ב) צד ב' דאיבעיא אזלי בשיטת צד ב' דשיטה ב' של רש"י
- (i) דהיינו דקושיית אמרו לו נחתא על "סיפא" כלומר שורה 2 דמדובר בנפלו לה משנתארסה
- (ii) דבה ס"ל בית שמאי דתמכור לכתחלה ובית הלל ס"ל דדיקא **דיעבד** מכרה קיים אפילו בעודה ארוסה
- (1) וקסברי רבנן דאמרו לו
- (א) דמכרה בטל בין לבית שמאי בין לבית הלל אף על גב דמכרה בעודה ארוסה
- (ב) בדומה לשיטת בית שמאי ובית הלל בשורה 5 בנפלו לה משנשאת ומכרה משנשאת

שיטת רבינו תם							
מכירה כשהיא נשואה			מכירה כשהיא ארוסה			עת נפילה	
מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה	מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה		
					בית שמאי ובית הלל	נפלו לה עד שלא תתארס	1
				בית הלל	בית שמאי	נפלו לה משנתארסה	2
				צד א' בדומה לבית הלל בשורה 2		נפלו לה עד שלא תתארס שורה 1	3 אמרו לו לר"ת צד א'
			צד ב' בדומה לשורה 5			נפלו לה משנתארסה שורה 2	3 אמרו לו לר"ת צד ב'
בית שמאי ובית הלל						נפלו לה משנשאת	5

ג) שאלה

i) והיאך נפרש תשובת רבן גמליאל

ד) הקדמה

	שיטת ר"ת צד ב'	שיטת ר"ת צד א'	שיטה ב' דרש'י צד ב'	שיטה ב' דרש'י צד א'	שיטה א' דרש'י צד ב'	שיטה א' דרש'י צד א'		
1		ישנים זמן רב עד שמכרה משנתארסה			ישנים זמן רב עד שמכרה משנתארסה	ישנים זמן רב עד שמכרה משנתארסה	נפלו לה עד שלא תתארס ומכרה בעודה ארוסה	
2	ישנים זמן רב עד שניסת ובאת לפנינו	חדשים זמן קצר עד שמכרה מכרה קיים	ישנים זמן רב עד שניסת ובאת לפנינו	ישנים זמן רב עד שניסת ובאת לפנינו		חדשים זמן קצר עד שמכרה מכרה קיים	נפלו לה משנתארסה ומכרה בעודה ארוסה	
5	חדשים זמן קצר עד שבאת לפנינו		חדשים זמן קצר עד שבאת לפנינו	חדשים זמן קצר עד שבאת לפנינו	חדשים זמן קצר עד שמכרה מכרה בטל		נפלו לה משנשאת ומכרה משנשאת	

i) צד א' אזיל במהלך שיטה א' דרש'י

ii) דהיינו

(1) דשורה 1 בנפלו לה עד שלא תתארס ומכרה בעודה ארוסה

(2) מיקרי "ישנים" משום דנוקטין אשר זמן הרבה עבר משעת נפילה לפני שנתארסה עד שעת מכירה כשכבר נתארסה

iii) משא"כ

(1) שורה 2 בנפלו לה משנתארסה ומכרה בעודה ארוסה

(2) מיקרי "חדשים" משום דנוקטין אשר זמן קצר עבר משעת נפילה כשכבר נתארסה עד שעת מכירה בעודה ארוסה

iv) צד ב' אזיל במהלך שיטה ב' דרש'י

v) דהיינו

(1) שורה 2 בנפלו לה משנתארסה

(2) מיקרי "ישנים" משום דנוקטין אשר לבסוף נשאת ואשר זמן הרבה עבר משעת נפילה כשהיתה ארוסה עד שנשאת ובאת לפנינו

(vi) משא"כ

(1) בשורה 5 בנפלו לה משנשאת ומכרה משנשאת

(2) מיקרי "חדשים" משום דנוקטין אשר זמן קצר עבר משעת נפילה כשכבר נשואה היתה עד שבאת לפנינו

(vii) ואין למידין מן חדשים בשורה 5 לישנים בשורה 2

(ה) תשובה

(i) לצד א' אין למידין מן חדשים בשורה 2 לישנים בשורה 1

(ii) ולצד ב' אין למידין מן חדשים בשורה 5 לישנים בשורה 2

(ו) ולבסוף

(i) מייתי ראי' בברייתא שבתוספתא דרבנן דאמרו לו סבירא להו דמכרן בטל

(ii) אשר לכן מיפשט

(1) דצד ב' צודק

(א) כלומר דרבנן סבירא להו אשר בשורה 2 מכרה בטל אף כשמכרה בעודה ארוסה

(2) דהרי לצד א'

(א) דמדובר בנפלו לה עד שלא תתארס בשורה 1

(ב) אף לא אסיק אדעתא דשום צד למימר דמכרה בטל

(9) המשך מהרש"א בא"ד ונראה לרבינו תם

(א) קשיא לתוספות

(i) במקום לפרש לרבינו תם

(1) אשר לצד א' מדמין נפלו לה עד שלא תתארס בשורה 1

(2) לנפלו לה משנתארסה בשורה 2 אשר מכרה קיים דיעבד

(ii) אמאי לא מפרשי תוספות אשר

(1) לצד א' מדמין נפלו לה עד שלא תתארס בשורה 1

(2) לנפלו לה משנשאת בשורה 5

(iii) בדומה

(1) לצד ב' אשר מדמה שורה 2 לשורה 5

(2) אבל בשינוי זה

(א) דלצד א' אין למידין משורה 5 אלא שלא תמכור לכתחלה ולא שיהא מכרה בטל

(ב) ולצד ב' מדמין שורה 2 לשורה 5 לגמרי אשר מכרה בטל

(iv) שים לב אשר רש"י אכן הולך בדרך זו לצד א' של שיטה ב' שלו

(ב) תירוץ

- (i) תוספות אית להו דאלו לרבינו תם בצד א' מדמין שורה 1 לשורה 2
 (1) הוי לה למשנה למיכתב קושיית אמרו לו דר' יהודה
 (א) לאחר שורה 1
 (ב) ולא לאחר שורה 2
 (ii) משא"כ
 (1) אלו מדמין שורה 1 לשורה 2
 (2) מובן הא דבמשנה מייתי קושיית רבנן דאמרו לו לאחר שורה 2
 (iii) שים לב
 (1) אשר לשיטה ב' של רש"י ולצד ב' של שיטת רבינו תם
 (א) נמי ניחא אשר במשנה מייתי לקושיית אמרו לו בשורה 3
 (ב) דהרי קושייתן נחתא לנפלו לה משנתארסה בשורה 2
 (ג) קשיא
 (i) מובן אשר אף לצד א' של שיטה א' של רש"י
 (ii) איצטריך לפרש דמדמין שורה 1 לשורה 2 ולא לשורה 5
 (iii) דאל"ה תיקשי
 (1) דהוי לה למשנה למיכתב קושיית אמרו לו דר' יהודה
 (א) לאחר שורה 1
 (ב) ולא לאחר שורה 2
 (iv) ותיקשי דאמאי לא מייתי תוספות לפירוש זו אף לרש"י
 (ד) תירוץ
 (i) מחמת דדיקא לשיטת רבינו תם איצטריך לתוספות לפרש
 (1) אשר פירוש "חדשים וישנים" שונה לצד א' מלצד ב' כדביארנו
 (ii) מפרשי תוספות לרבינו תם אף זה דלצד א' מדמין שורה 1 לשורה 2
 (1) ונוקטין אשר נבין מעצמינו דמהלך זו איצטריך אף לצד א' של שיטה א' דרש"י
 (10) המשך מהרש"א
 (א) נהדר לקושיית מהרש"א על הא דבתוספות מדמין שורה 1 לשורה 2 ולא לשורה 5
 (ב) האם יתכן נמי לתרץ דהיינו טעמא דתוספות
 (i) דאלו מדמין שורה 1 לשורה 5 מוכרח דבשורה 1 מכרה בטל כמו בשורה 5
 (ii) והי לך ראי' דלכל הפחות רבן גמליאל במהלך זה אזיל
 (1) דהרי רבן גמליאל מדמה שורה 1 ושורה 5 וקאמר
 (א) "אם על החדשים אנו בושים"
 (i) כלומר דבושים לדין מכרה בטל אשר בשורה 5
 (ב) "ואתם מגלגלים עלינו גם את הישנים"

(i) כלומר דמכרה בטל אף בשורה 1

(ג) לא יתכן לתרץ ככה

(i) דהרי קבענו לצד א' של שיטה ב' של רש"י

(ii) דמוכרה

(1) אשר לימוד אמרו לו לשורה 2 דמכרה קיים דיעבד

(2) מן שורה 5 אתיא

דף עח:

תוספות ד"ה תני מוכרת וד"ה לא כר"י ובא"ד והא דמשמע

[דף עח עמוד ב] בד"ה תני מוכרת כו' ולגירסא זו ל"ג כו' אף זו לא תמכור כו' ולרב פפא דלא מגיה מתני' תקשי כו' עכ"ל לפרש"י נמי ע"כ רב זביד דמגיה מתני' מוכרת ונותנת וקיים ע"כ דל"ג בברייתא לא תמכור אלא שכבר כתבו לעיל בשם רש"י דל"ג ליה ולא מצאו בתוספתא ומה שכתבו התוספות לעיל דבחנם מחקו רש"י היינו משום דלא נחתי לעיל לפרש הכי כגירסת רש"י הכא אלא כפירוש ריב"ם הכא ודו"ק:

בד"ה לא כר"י ולא כר"ח כו' פירוש לא כאמרו לפניו דר"י כו' עכ"ל דאי לא כר"י וכר"ח אליבא דר"ג קאמר אמאי לא מוקמי מלתייה דרב ושמואל כאמרו לפניו דקאמרי ועוד דלא ה"ל למנקט אלא לא כר"ג אלא דפירוש דאפילו כאמרו לפניו דר"י ודר"ח לא מצי אתיא דאינהו נמי מודו לר"ג בעד שלא נתארסה וניסת דמכרה קיים ולא פליגי עליה דר"ג בהא ואינהו אהדדי נמי לא פליגי ביה אלא בנתארסה וניסת דבהא דאמרו לפניו דמכרה בטל ולדברי ר"ג אליבא דר"י מכרה קיים ודר"ח אליבא דר"ג מוכרת לכתחלה לאוקימתא דרב פפא וצ"ל דבכלל זה דקאמרי דפליגי בנתארסה וניסת הוה נמי דפליגי בנתארסה ועודה ארוסה דהיינו כאמרו לפניו דר"י דמכרה בטל ור"ח נמי מודה דלא קאמר אלא דלא כך השיבם בנתארסה ועודה ארוסה אבל מודה לר"י דכך שאלו אותו ואינהו נמי פליגי ביה ע"כ אליביה דר"ג לאוקימתא דרב פפא דלר"ח מכ"ש מוכרת לכתחלה ולר"י אינה מוכרת אלא בדיעבד דאל"כ מתניתין מי שנאה ויש לדקדק לפ"ז דמוכח דיותר מסתבר למימר דמכרה בטל בנתארסה ועודה ארוסה מעד שלא נתארסה וניסת כאמרו לפניו דר"י ור"ח נמי מודה ביה והפוסקים פסקו בהיפך דבעד שלא נתארסה וניסת מכרה בטל ובנתארסה ועודה ארוסה פסקו דמכרה קיים ויש ליישב דהפוסקים פסקו כרבותינו דס"ל דעד שלא נתארסה מכרה בטל ומדלא נקטו במלתייהו אלא הני תרתי מיילי דהיינו דעד שלא נתארסה וניסת ונתארסה וניסת ולא נקט נמי נתארסה ועודה ארוסה דהוה רבותא טפי מנתארסה וניסת משמע דס"ל בנתארסה ועודה ארוסה דמכרה קיים ולא הוה סברתן הפוכה מאמרו לפניו דר"י דאינהו אזלי בתר שעת נפילת הנכסים ורבותינו אזלי בתר שעת מכירת הנכסים ודו"ק:

בא"ד והא דמשמע כו' א"כ אותם נכסים נפלו לה עד שלא ניסת ובניסת איירי דהא משמע דאם לא כו' עכ"ל לכאורה מגומגמים דבריהם דמה הכרח יש להם דמיירי עד שלא ניסת כו' ואימא דאיירי נמי עד שלא נתארסה ולמאי דאוקמא נמי בנפלו לה עד שלא ניסת מה הכרח יש להם דאיירי נמי בניסת דאימא אף בשלא ניסת ואתיא כאמרו לפניו דר"י דמכרה בטל אף בנתארסה ועודה ארוסה ונ"ל שיש כאן דילוג דברים קצת ויש להגיה בדבריהם וכצ"ל ובניסת איירי דהא אוכל פירות ומשמע דאם לא כתב כו' ור"ל דאותן נכסים נפלו לה עד שלא ניסת כו' דהיינו משתתארס דאי עד שלא נתארסה א"כ לא הוה אתיא מתניתין אלא כרבותינו ולא מסתבר לומר כמו שכתבו התוס' לבסוף וקאמרי דע"כ איירי נמי בניסת מדקתני אוכל פירות ואין פירות בארוסה וא"כ שפיר ה"מ לאוקמא דעד שלא נתארסה וניסת וכרבותינו אלא דאין סברא לומר כן והיינו משום

דא"כ לא הוה מתמה תלמודא עליה דרב ושמואל כמאן כו' כיון דמתניתין היא בפרק הכותב אלא ע"כ דאיירי מתני' בנפלו לה משנתארסה וניסת ואתיא כאמרו לפניו דר"ח ולכך אי לא הוה כתב לה דין ודברים הוה מכרה בטל ודו"ק:

(1) הקדמה

(א) מסקנא של דיבור הקודם לשיטה ב' של רש"י ולשיטת רבינו תם

מכירה כשהיא נשואה			מכירה כשהיא ארוסה			שעת נפילה	
מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה	מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה		
רב ושמואל	בית שמאי ובית הלל				בית שמאי ובית הלל	נפלו לה עד שלא תתארס	1
	רבן גמליאל דמשנה		אמרו לו דר' יהודה	בית הלל	בית שמאי	נפלו לה משנתארסה	2
בית שמאי ובית הלל						נפלו לה משנשאת	5

(2) שים לב

(א) דכיוון דאמרו לו דר' יהודה אית להו בשורה 2 דמכרה בטל בנפלו לה משנתארסה ומכרה בעודה ארוסה

(ב) מובן בדרך כל שכן דסבירא להו נמי דמכרה בטל בנפלו לה משנתארסה ומכרה משנשאת

מכירה כשהיא נשואה			מכירה כשהיא ארוסה			עת נפילה	
מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה	מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה		
רב ושמואל	בית שמאי ובית הלל				בית שמאי ובית הלל	נפלו לה עד שלא תתארס	1
	רבן גמליאל דמשנה		עיקר דברי אמרו לו דר' יהודה	בית הלל	בית שמאי	נפלו לה משנתארסה	2
בית שמאי ובית הלל						נפלו לה משנשאת	5

(3) ברייתא דר' חנינא

(א) ברייתא זו קא מייתי שקלה וטריא דר' חנינא ורבנן דאמרו לו לר' חנינא ככה:

(ב) רבנן דאמרו לו לר' חנינא ס"ל כרבנן דאמרו לו לר' יהודה

(i) אשר בשורה 2 מכרה בטל בנפלו לה משנתארסה ומכרה בעודה ארוסה ומכל שכן כשמכרה משנשאת

(1) דאף רבנן דאמרו לו דר' חנינא מדמין שורה 2 לשורה 5 בנפלו לה משנשאת ומכרה משנשאת

(ג) ר' חנינא ס"ל אשר רבן גמליאל פליג וס"ל דתמכור לכתחלה

	עת נפילה	מכירה כשהיא ארוסה			מכירה כשהיא נשואה		
		מכרה קיים בדיעבד	מכרה בטל לכתחלה	מכרה קיים בדיעבד	מכרה בטל לכתחלה	מכרה קיים בדיעבד	מכרה בטל לכתחלה
1	נפלו לה עד שלא תתארס					מכרה קיים בדיעבד	מכרה בטל לכתחלה
2	נפלו לה משנתארסה	בית שמאי ובית הלל	בית הלל	עיקר דברי אמרו לו דר' יהודה אמרו לו דר' חנינא	רבן גמליאל לר' חנינא	רבן גמליאל דמשנה	אמרו לו דר' יהודה מצד כל שכן אמרו לו דר' חנינא
5	נפלו לה משנשאת					בית שמאי ובית הלל	

(ד) רבנן דאמרו לו מקשין לרבן גמליאל דמיהת משנשאת אמאי לא מודה רבן גמליאל דמכרה בטל

(ה) והשיב רבן גמליאל

(i) דמכח טענת "ישנים וחדשים" דבדיבור שלפני זו

(ii) תמכור לכתחלה אפילו משנשאת

(ו) שים לב

(i) דמחמת דעיקר קושייתם דאמרו לו דר' חנינא בנפלו לה משנתארסה ומכרה משנשאת קאי

(ii) מיקרי אותה שיטה שיטת אמרו לו דר' חנינא

(iii) הגם דקבענו לעיל מכח כל שכן דאף אמרו לו דר' יהודה ס"ל ככה

(ז) שים לב גם כן

(i) דמחמת דעיקר שיטת אמרו לו דר' יהודה אתיא בשנפלו לה משנתארסה ומכרה בעודה ארוסה

(ii) מיקרי אותה שיטה שיטת אמרו לו דר' יהודה

(1) הגם דקבענו דאמרו לו דר' חנינא אף הם ס"ל דמכרה בטל

	עת נפילה	מכירה כשהיא ארוסה			מכירה כשהיא נשואה		
		מכרה קיים בדיעבד	מכרה בטל לכתחלה	מכרה קיים בדיעבד	מכרה בטל לכתחלה	מכרה קיים בדיעבד	מכרה בטל לכתחלה
1	נפלו לה עד שלא תתארס					מכרה קיים בדיעבד	מכרה בטל לכתחלה
2	נפלו לה משנתארסה	בית שמאי רבן גמליאל לר' חנינא	בית הלל	עיקר אמרו לו דר' יהודה ומודי להו אמרו לו דר' חנינא	רבן גמליאל לר' חנינא	רבן גמליאל דמשנה	עיקר אמרו לו דר' חנינא ואמרו לו דר' יהודה מצד כל שכן
5	נפלו לה משנשאת					בית שמאי ובית הלל	

(4) המשך דגמרא

(א) קשיא

(i) לר' חנינא דאית לי' אשר לרבן גמליאל בנפלו לה משנתארסה תמכור לכתחלה אף משנשאת

(ii) היאך ניישב אשר רבן גמליאל דמשנה ס"ל דמכירה משנשאת אינו קיים אלא דיעבד

	עת נפילה	מכירה כשהיא ארוסה			מכירה כשהיא נשואה	
		מכרה קיים בדיעבד	מכרה בטל לכתחלה	מכרה קיים בדיעבד	מכרה בטל לכתחלה	מכרה קיים בדיעבד
1	נפלו לה עד שלא תתארס					
2	נפלו לה משנתארסה	בית שמאי רבן גמליאל לר' חנינא	בית הלל	עיקר אמרו לו דר' יהודה אמרו לו דר' חנינא	רבן גמליאל (דברייתא) לר' חנינא	רבן גמליאל דמשנה אמרו לו דר' יהודה עיקר אמרו לו דר' חנינא
5	נפלו לה משנשאת					בית שמאי ובית הלל

(ב) רב זביד ורב פפא מרצין לקושיא זו

(ג) ורש"י וריב"ם מחולקין בפירוש תירוצו דרב זביד

	עת נפילה	מכירה כשהיא ארוסה			מכירה כשהיא נשואה	
		מכרה קיים בדיעבד	מכרה בטל לכתחלה	מכרה קיים בדיעבד	מכרה בטל לכתחלה	מכרה קיים בדיעבד
רב זביד אליבא דרש"י	נפלו לה משנתארסה			בית הלל	אמרו לו דר' יהודה אמרו לו דר' חנינא	רבן גמליאל לר' יהודה ור' חנינא
רב זביד אליבא דריב"ם	נפלו לה משנתארסה			בית הלל רבן גמליאל לר' יהודה? ור' חנינא?	אמרו לו דר' יהודה אמרו לו דר' חנינא	רבן גמליאל לר' יהודה ור' חנינא
רב פפא	נפלו לה משנתארסה			בית הלל רבן גמליאל לר' יהודה?	אמרו לו דר' יהודה אמרו לו דר' חנינא	רבן גמליאל לר' יהודה

(ד) תירוץ דרב זביד כמבואר ברש"י

(i) צריכין למיגרס במשנה דרבן גמליאל אית לי' אשר תמכור לכתחלה אף משנשאת

(ii) וכל שכן דס"ל דתמכור לכתחלה בעודה ארוסה

(ה) תירוץ דרב זביד כמבואר בריב"ם

(i) צריכין למיגרס בבדייתא דרבן גמליאל סבירא לי' דלא תמכור לכתחלה משנשאת

(ii) שים לב

(1) דאכתי יכול להיות

(2) בין לרבן גמליאל לר' יהודה בין לרבן גמליאל לר' חנינא

(3) אשר בעודה ארוסה תמכור לכתחלה

(ו) תירוץ דרב פפא

(i) משנה דאית לה אשר לרבן גמליאל בנפלו לה משנתארסה אם מכרה משנשאת מכרה קיים בדיעבד

(1) כרבן גמליאל לר' יהודה אתיא

(ii) בדייתא דאית לה אשר לרבן גמליאל תמכור לכתחלה אף משנשאת

(1) כרבן גמליאל לר' חנינא אתיא

- (2) ומובן אשר לרבן גמליאל לר' חנינא מכל שכן דתמכור לכתחלה בעודה ארוסה
 (iii) שים לב דאכתי לא קבענו אלו לרבן גמליאל לר' יהודה תמכור לכתחלה בעודה ארוסה
 (5) גמרא

(א) קשיא לרב פפא

(i) היתכן לרב פפא אשר קובע

(1) דלכל הפחות רבן גמליאל לר' חנינא כבית שמאי ס"ל

(2) דתמכור לכתחלה בשורה 2 בנפלו לה משנתארסה ומכרה בעודה ארוסה

(ב) תירוץ

(i) רבן גמליאל לר' חנינא קא פליג על משנה דידן

(ii) וס"ל דבית שמאי ובית הלל תרוייהו ס"ל דתמכור לכתחלה בשורה 2 במכרה בעודה ארוסה

מכירה כשהיא נשואה			מכירה כשהיא ארוסה			עת נפילה	
מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה	מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה		
אמרו לו דר' יהודה אמרו לו דר' חנינא		רבן גמליאל לר' יהודה ור' חנינא	אמרו לו דר' יהודה אמרו לו דר' חנינא	בית הלל	בית שמאי רבן גמליאל לר' יהודה ור' חנינא	נפלו לה משנתארסה	רב זביד אליבא דרש"י
אמרו לו דר' יהודה אמרו לו דר' חנינא	רבן גמליאל לר' יהודה ור' חנינא		אמרו לו דר' יהודה אמרו לו דר' חנינא	בית הלל רבן גמליאל לר' יהודה? ור' חנינא?	בית שמאי רבן גמליאל לר' יהודה? ור' חנינא?	נפלו לה משנתארסה	רב זביד אליבא דריב"סי
אמרו לו דר' יהודה אמרו לו דר' חנינא	רבן גמליאל לר' יהודה	רבן גמליאל לר' חנינא	אמרו לו דר' יהודה אמרו לו דר' חנינא	בית הלל למשנה דידן רבן גמליאל לר' יהודה?	בית שמאי רבן גמליאל לר' חנינא וכן בית הלל אליבא דר' חנינא רבן גמליאל לר' יהודה?	נפלו לה משנתארסה	רב פפא

(6) תוספות ד"ה תני כמבואר במהרש"א ד"ה לא כר' יהודה

(א) הקדמה

(i) ביארנו לעיל אשר אכתי לא קבענו לרב פפא

(ii) אלו רבן גמליאל לר' יהודה אית לי דתמכור בעודה ארוסה לכתחלה בנפלו לה משנתארסה

(ב) ברם

(i) השתא דקבענו אשר לר' חנינא ס"ל בית הלל אשר תמכור לכתחלה בעודה ארוסה

(ii) מוכרה דרבן גמליאל לר' יהודה אית לי דלא תמכור לכתחלה

(ג) דהרי

(i) אלו רבן גמליאל לר' יהודה ורבן גמליאל לר' חנינא תרוייהו ס"ל דתמכור לכתחלה

(ii) איזה תנא שנאו למשנה דידן אשר לבית הלל לא תמכור לכתחלה בעודה ארוסה בשורה 2 בנפלו לה משנתארסה

מכירה כשהיא נשואה			מכירה כשהיא ארוסה			עת נפילה	
מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה	מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה		
אמרו לו דר' יהודה		רבן גמליאל לר' יהודה ור' חנינא	אמרו לו דר' יהודה	בית הלל	בית שמאי רבן גמליאל לר' יהודה ור' חנינא	נפלו לה משנתארסה	רב זביד אליבא דרש"י
אמרו לו דר' יהודה	רבן גמליאל לר' יהודה ור' חנינא		אמרו לו דר' יהודה	בית הלל רבן גמליאל לר' יהודה ור' חנינא?	בית שמאי רבן גמליאל לר' יהודה ור' חנינא?	נפלו לה משנתארסה	רב זביד אליבא דריב"ם
אמרו לו דר' יהודה	רבן גמליאל לר' יהודה	רבן גמליאל לר' חנינא	אמרו לו דר' יהודה	בית הלל לר' יהודה רבן גמליאל לר' יהודה	בית שמאי רבן גמליאל לר' חנינא וכן בית הלל אליבא דר' חנינא	נפלו לה משנתארסה	רב פפא

(ד) שים לב

(i) דאף לרב זביד אליבא דריב"ם

(1) מוכרה מיתה לרבן גמליאל אליבא דר' יהודה

(2) אשר לא תמכור לכתחלה אפילו בעודה ארוסה

(ii) דאי לאו הכי תיקשי לי אותה קשיא דלעיל

(1) דהיינו

(א) איזה תנא שנאו למשנה דידן

(ב) אשר לבית הלל לא תמכור לכתחלה בעודה ארוסה בשורה 2 בנפלו לה משנתארסה

מכירה כשהיא נשואה			מכירה כשהיא ארוסה			עת נפילה	
מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה	מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה		
אמרו לו דר' יהודה		רבן גמליאל לר' יהודה ור' חנינא	אמרו לו דר' יהודה	בית הלל	בית שמאי רבן גמליאל לר' יהודה ור' חנינא	נפלו לה משנתארסה	רב זביד אליבא דרש"י
אמרו לו דר' יהודה	רבן גמליאל לר' יהודה ור' חנינא		אמרו לו דר' יהודה	בית הלל לר' יהודה רבן גמליאל לר' יהודה רבן גמליאל לר' חנינא?	בית שמאי רבן גמליאל לר' חנינא?	נפלו לה משנתארסה	רב זביד אליבא דריב"ם
אמרו לו דר' יהודה	רבן גמליאל לר' יהודה	רבן גמליאל לר' חנינא	אמרו לו דר' יהודה	בית הלל לר' יהודה רבן גמליאל לר' יהודה	בית שמאי רבן גמליאל לר' חנינא וכן בית הלל אליבא דר' חנינא	נפלו לה משנתארסה	רב פפא

(ה) קשיא

(i) לרב זביד כמבואר ברש"י

(ii) דקבענו אליבי

(1) דרבן גמליאל לר' יהודה ורבן גמליאל לר' חנינא תרווייהו סבירא להו דתמכור לכתחלה

משנשאת

- (2) ומכל שכן דתמכור לכתחלה בעודה ארוסה
- (iii) תיקשי
- (1) איזה תנא שנאו למשנה דידן
- (2) אשר לבית הלל לא תמכור לכתחלה בעודה ארוסה בשורה 2 בנפלו לה משנתארוסה
- (7) תוספות ד"ה תני כמבואר במהרש"א
- (א) אית דגרסי בתשובת רבן גמליאל לאמרו לו דר' יהודה
- (i) אשר רבן גמליאל השיב
- (1) "אף זו לא תמכור לכתחלה"
- (א) כלומר בנפלו לה משנתארוסה לא תמכור לכתחלה אפילו בעודה ארוסה
- (ב) רש"י
- (i) צריך למחקו לגרסא זו משום דלא כתיב ככה בברייתא בתוספתא
- (ג) תוספות
- (i) מצד הדין בחנם מחקו רש"י לגרסא זו
- (ii) דבקושטא רבן גמליאל לר' יהודה ס"ל דלא תמכור לכתחלה
- (8) מהרש"א
- (א) שים לב בטבלא דלעיל
- (i) דלרב זביד אליבא דרש"י
- (1) צריך למחקו מצד הדין בין לרבן גמליאל אליבא דר' יהודה בין לרבן גמליאל אליבא דר' חנינא
- (ii) לרב זביד אליבא דריב"ם
- (1) לרבן גמליאל אליבא דר' יהודה לא צריך למחקו מצד הדין
- (2) לרבן גמליאל אליבא דר' חנינא יכול להיות דגם כן לא צריך למחקו מצד הדין
- (iii) לרב פפא
- (1) לרבן גמליאל אליבא דר' יהודה לא צריך למחקו מצד הדין
- (2) לרבן גמליאל אליבא דר' חנינא צריך למחקו מצד הדין
- (ב) ולכן
- (i) הא דכתבו תוספות אשר מצד הדין בחנם מחקו רש"י לגרסא דלעיל
- (ii) לשיטת רב זביד אליבא דריב"ם כתבו כן
- (9) המשך גמרא
- (א) הקדמה
- (i) בהמשך סוגיא זו ננקוט אשר בשיטת רב פפא אזלינן

מכירה כשהיא נשואה			מכירה כשהיא ארוסה			עת נפילה	
מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה	מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה		
מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה	מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה	בית שמאי ובית הלל	1
רב ושמואל	בית הלל					בית שמאי ובית הלל	2
רב ושמואל	בית הלל					בית שמאי ובית הלל	5

(ב) רב ושמואל

(i) נפלו לה עד שלא תתארס ומכרה משנשאת מכרה בטל

(ii) וכן בנפלו לה משנתארסה ומכרה משנשאת מכרה בטל

מכירה כשהיא נשואה			מכירה כשהיא ארוסה			עת נפילה	
מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה	מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה		
מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה	מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה	בית שמאי ובית הלל	1
רב ושמואל						בית שמאי ובית הלל	2
רב ושמואל						בית שמאי ובית הלל	5

(ג) קשיא

(i) כמאן אזלא רב ושמואל

(ii) דלא כר' יהודה ולא כר' חנינא

(iii) דהרי

(1) ר' יהודה ור' חנינא לא סברי דמכרה בטל בנפלו לה משנתארסה

(2) ומכל שכן דאין מכרה בטל בנפלו לה עד שלא תתארס

מכירה כשהיא נשואה			מכירה כשהיא ארוסה			עת נפילה	
מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה	מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה		
מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה	מכרה בטל	מכרה קיים בדיעבד	תמכור לכתחלה	בית שמאי ובית הלל	1
רב ושמואל	רבן גמליאל לר' יהודה?	רבן גמליאל לר' חנינא רבן גמליאל לר' יהודה?				בית שמאי ובית הלל	2
רב ושמואל	רבן גמליאל לר' יהודה	רבן גמליאל לר' חנינא	עיקר לר' יהודה אמרו לו לר' חנינא	בית הלל אליבא דרבן גמליאל דר' יהודה	בית שמאי רבן גמליאל לר' חנינא וכן בית הלל אליבא דר' חנינא	בית שמאי ובית הלל	5

(10) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) מוכרה אשר אמרו לו דר' יהודה ואמרו לו דר' חנינא תרוייהו סבירא ליה

(i) אשר בשורה 1 בנפלו לה עד שלא תתארס דלכל הפחות מכרה קיים דייעבד ואינו בטל

	עת נפילה	מכירה כשהיא ארוסה			מכירה כשהיא נשואה	
		תמכור לכתחלה	מכרה קיים בדיעבד	מכרה בטל	תמכור לכתחלה	מכרה קיים בדיעבד
1	נפלו לה עד שלא תתארס	בית שמאי ובית הלל			רבן גמליאל לר' חנינא רבן גמליאל לר' יהודה? אמרו לו לר' יהודה? חנינא?	רבן גמליאל לר' יהודה? אמרו לו לר' יהודה? חנינא?
2	נפלו לה משנתארסה	בית שמאי רבן גמליאל לר' חנינא וכן בית הלל אליבא דר' חנינא	בית הלל אליבא דרבן גמליאל דר' יהודה	עיקר אמרו לו דר' יהודה אמרו לו דר' חנינא	רבן גמליאל לר' יהודה	רבן גמליאל לר' יהודה עיקר אמרו לו דר' חנינא אמרו לו דר' יהודה מכה כל שכן
5	נפלו לה משנשאת					בית שמאי ובית הלל

(ii) דאי לאו הכי

(1) הוי לה לגמרא לתרץ אשר רב ושמואל כוותייהו דאמרו לו סבירא ליה

(2) ועל כל פנים

(א) מקשן דגמרא לא הוי לי' להקשות כמאן דלא כר' יהודה ודלא כר' חנינא

(ב) אלא דרב ושמואל לא ס"ל כרבן גמליאל

(11) המשך גמרא

(א) תירוץ לקושיא דגמרא לרב ושמואל

(i) רבותינו ס"ל דמכרה בטל אם מכרה משנשאת

(1) בין בנפלו לה עד שלא תתארס

(2) בין בנפלו לה משנתארסה

(ii) ורב ושמואל ס"ל כוותייהו דרבתינו

(12) מהרש"א

(א) הקדמה א'

(i) קבענו

(1) דביותר מסתבר אשר מכרה בטל

(א) בנפלו לה משנתארסה דאיכא גורם דזמן נפילה

(ב) מן היכא דנפלו לה עד שלא תתארס דליכא גורם דזמן נפילה

(ii) ועוד קבענו

(1) דביותר מסתבר אשר מכרה בטל

(א) במכרה משנתארסה דאיכא גורם דזמן מכירה

(ב) מן היכא דמכרה בעודה ארוסה דליכא גורם דזמן מכירה

(ב) הקדמה ב'

(i) ועוד קבענו

(1) אשר אמרו לו דר' יהודה ואמרו לו דר' חנינא אית להו דמכרה בטל בנפלו לה משנתארסה ומכרה בעודה ארוסה

(2) דאיכא גורם דזמן נפילה וליכא גורם דזמן מכירה

(ג) שאלה

(i) מאי טעמא דאית להו דאין מכרה בטל בנפלו לה עד שלא תתארס ומכרה משנשאת

(1) דליכא גורם דזמן נפילה ואיכא גורם דזמן מכירה

(ד) תשובה

(i) מוכרה דס"ל אשר גורם דזמן נפילה שקול יותר מן גורם דזמן מכירה

(ה) קשיא

(i) למה כתבו פוסקים אשר גורם דזמן מכירה שקול יותר

(1) דהיינו דפסקו

(א) דבנפלו לה משנתארסה ומכרה בעודה ארוסה דמכרה קיים

(ב) ובנפלו לה עד שלא תתארס ומכרה משנשאת מכרה בטל

(ו) תירוץ

(i) חלק א'

(1) קבענו דרבתינו נקטו במילתייהו אשר מכרה בטל בתרי אופנים

(א) היכא דנפלו לה עד שלא תתארס ומכרה משנשאת

(ב) היכא דנפלו לה משנתארסה ומכרה משנשאת

(ii) חלק ב'

(1) השתא

(2) אלו הוי סבירי רבתינו

(א) דמכרה בטל אף בנפלו לה משנתארסה ומכרה בעודה ארוסה

(ב) מטעם דזמן נפילה גרם

(3) אז ביותר הוי להו למילף דין זה דהוי רבותא יותר

(4) ומדלא מילפי לן דין זה

(א) מובן דמכרה קיים בנפלו לה משנתארסה ומכרה בעודה ארוסה

(ב) משום דס"ל דזמן מכירה גרם

(iii) חלק ג'

(1) ועל סמך ראי' זו סמכי הפוסקים

(13) משנה בהכותב

(א) מי שכותב לאשתו דין ודברים אין לי בנכסיך אם מכרה לנכסים מכרה קיים
14) גמרא שם

(א) משנה קמ"ל דמכרה בטל אי לאו דכתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך
15) תוספות בא"ד והא דמשמע

(א) מטעם שאינו מעניינו מוכרה דבמשנה מדובר כשמכרה משנשאת

(ב) ומוכרה עוד דמדובר בנכסים שנפלו לה משנתארסה

(ג) דאלו נפלו לה עד שלא תתארס וקמ"ל מתניתין דמכרה משנשאת בטל

(i) לא מצינו לאוקמא למשנה אלא כרבותינו

(ii) וזאת לא יתכן

(1) דאם כן הוי לה לאסוקי אדעתא דגמרא דידן מתחלה אשר רב ושמואל אתיא כוותה דמשנה
ורבותינו

(2) ולא הוי לה לגמרא דידן להקשות "כמאן"

(iii) מה שאין כן אלו מדובר בנפלו לה משנתארסה ומכרה משנשאת וקמ"ל דמכרה בטל

(1) דניחא

(2) דמצינו לאוקמא למשנה כאמרו לו דר' חנינא ולא איצטריך לן לאוקמה כרבותינו

(ד) שים לב אגב אורחא

(i) דאלו הוי מוקמינן למשנה בנפלו לה משנתארסה ומכרה בעודה ארוסה

(ii) הוי מצינו לאוקמא למשנה כאמרו לו דר' יהודה

תד"ה לימא תנינא

בד"ה לימא תנינא כו' וי"ל דבלאו הכי משני לה שפיר עכ"ל אין (כאן) הכרע אי הכא משני לה שפיר בלאו הכי אי התם בהחובל ודו"ק:

(1) משנה

- (א) נפלו לה משנשאת אלו ואלו מודים שאם מכרה ונתנה משנשאת מכרה בטל
 - (ב) נפלו לה עד שלא נשאת כלומר משנתארסה ומכרה משנשאת מכרה קיים בדיעבד
- (2) תקנת אושא

(א) האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה מכרה בטל

(3) מימרא בפרק החובל

(א) מיישבין שם ב' ברייתות דסתרי אהדדי

(i) באמרם דחדא מנהון מיתני לפני תקנת אושא ואידך לאחר תקנת אושא

(4) תוספות

- (א) לכאורה מוכרח אשר תקנת אושא נאמרה אף בנכסים שנפלו לה עד שלא נשאת
- (ב) דאי לא הכי הוי מצי לשנות

(i) דתקנת אושא לא נאמרה אלא בנפלו לה משנשאת

(ii) וחדא מהני ברייתות מדובר בנפלו לה עד שלא נשאת

(5) גמרא דידן

(א) שאלה

(i) לימא דבמשנה כבר תנינא להא דתקנת אושא

(ב) תשובה

(i) משנה אינה מילף אלא דבחי' מוציא פירות מלקוחות

(ii) ובאושא התקינו דכשמתה מוציא בעל מלקוחות אף גופה של הקרקע

(6) תוספות

(א) קשיא

(i) אמאי לא מתרצים דבמשנה לא תנינא להא דתקנת אושא

(1) דבמשנה אין בעל מוציא מידי לקוחות אלא בנכסים שנפלו לה משנשאת

(2) משא"כ תקנת אושא דלכאורה קבענו אשר מכרה בטל אף בנכסים שנפלו לה עד שלא נשאת

(ב) תירוץ

(i) "בלאו הכי משני לה שפיר"

(ii) אשר לכאורה משמעו

(iii) אשר תירוצן בסוגיא דידן

(1) אשר במשנה לא דנין אלא בפירות בחיי'

(2) כבר מספיקה ליישב לקושיא דגמרא

(7) מהרש"א

(א) מצינו נמי לפרש לתוספות

(ב) אשר "בלאו הכי משני לה שפיר" משמעו דמצינו לתרין

(i) אשר סוגיית החובל אכן אית לה דמצד תקנת אושא אין מוציאין מלקוחות נכסים שנפלו לה עד שלא נשאת

(ii) ואל תיקשי אמאי לא מתרצין בהחובל אשר חדא מהני ברייתות דמייתי להו התם מדובר בנפלו לה עד שלא נשאת

(iii) דאימא לך היינו טעמא דבלאו הכי משני התם שפיר אשר כאן קודם תקנה כאן לאחר תקנה

דף עט.

רש"י ד"ה ואי לא

[דף עט עמוד א] בפרש"י בד"ה ואי לא קנינהו לוקח ליקנינהו בעל לשמואל בכותבת כולן כו' עכ"ל ולא ניחא ליה לפרש דאברייתא דאיירי במקצת פריך דהא כיון דאמר לכשארצה לא קני לה נמי בעל דאם בא לזכות יאמר רוצה אני כפרש"י לעיל אבל הר"ן כתב ע"פ דברי הרמב"ם דאברייתא פריך ע"ש:

(1) גמרא

(א) שמואל

(i) "אם יבא שטר מברחת לידי אקרענו"

(2) ברייתא אליבא דחכמים כמבואר ברש"י

(א) כדי שתבריה נכסים איצטרכי אשה למיכתב בשטר מכר או מתנה "מהיום כשארצה"

(ב) דמחמת שכותבת לכשארצה

(i) ללוקח או למקבל מתנה מציא למימר איני רוצה אני

(ii) לבעל מציא למימר רוצה אני

(3) גמרא

(א) קשיא

(i) ברייתא קשיא לשמואל דהרי לשמואל לא איצטריך לה למיכתב כשארצה

(ב) תירוץ

(i) ברייתא במקצת נכסים מיירי

(ii) ובאופן זה איצטריך לה למיכתב כשארצה

(iii) שמואל

(1) בנכסים כולן מיירי

(2) ובאופן זה מודי נמי ברייתא דלא איצטריך למיכתב כשארצה

(ג) קשיא

(i) ואי לא קננהי לוקח לקנינהו בעל

(4) רש"י

(א) פירוש

(i) מקשיין לשמואל בכותבת כולן מאי אהני לה הברחה זו

(ii) מאחר דלא קננהי לוקח לקנינהו בעל

(5) מהרש"א

(א) קשיא

(i) דלמא פריך לברייתא בכותבת מקצתן וכשארצה

(ב) תירוץ

(i) קבענו לברייתא דבכתבה לכשארצה מציא למימר לבעל רוצה אני

(ii) הרי דאהני לה שטר הברחה אף כנגד בעל

תד"ה כללא דמילתא וא"ד ועוד

תוס' בד"ה כללא דמלתא כו' וא"כ קשיא דר' מאיר אדר' מאיר כו' לא גריעי מפירות מחוברין כו' עכ"ל ובלאו הך סברא דלא גריעי כו' איכא לאקשוויי דהוי סברת ר' מאיר הפוכה מסברת חכמים דבמתני' בפירות מחוברין סבר ר"מ דשמין אותן כו' ולחכמים אוכלן כדין פירות וגבי מחפורת של צריף סבר ר' מאיר דכפירות הוא והבעל אוכלן וחכמים סברי דשמין אותן כו' וק"ל:

בא"ד ועוד דהשתא הוי רב נחמן כר' מאיר ונראה כו' עכ"ל ר"ל לענין דינא יהיה רב נחמן כר' מאיר בדבר שאינו כלה כולו דהבעל אוכל פירות אבל הלשון אינו כר"מ דקרי ליה קרנא ורב נחמן קרי ליה פירא כמ"ש לעיל וק"ל:

(1) הקדמה א'

- (א) קרן נכסי מלוג של אשה הוה
- (ב) פירות אשר יש להן "תורת פירות נכסי מלוג" של בעל הוה
- (ג) קרן נכסי מלוג שאינו עושה פירות
 - (i) ילקח בהן קרקע אשר עושה פירות דיש להם תורת פירות נכסי מלוג
 - (ד) פירות שאין להן תורת פירות נכסי מלוג
 - (i) חשיבי כקרן נכסי מלוג שאינו עושה פירות

(2) הקדמה ב'

- (א) שאלה
 - (i) מהו דין של פירות תלושין שנפלו לה
 - (ב) תשובה
 - (i) אין להם תורת פירות נכסי מלוג

(3) הקדמה ג'

- (א) שאלה
 - (i) אם נפלו לה פירות מחוברין
 - (ii) מהו דין אם שוויות להן הגדיל לאחר שנפלו לה
 - (ב) תשובה
 - (i) בפשיטות אשר אותו יתרון יש לו תורת פירות נכסי מלוג
 - (ג) שאלה
 - (i) מהו דינו של שוויות שלהן כשנפלו לה
 - (ד) תשובה
 - (i) לר' מאיר

(1) שוויות פירות כשנפלו לה אין לו תורת פירות נכסי מלוג

(ii) לחכמים

(1) אותו שוויות יש לו תורת פירות נכסי מלוג

פירות מחוברין	
לחכמים	יש להן תורת פירות נכסי מלוג
לר' מאיר	אין להן תורת פירות נכסי מלוג

(4) ברייתא בעמוד ב' אליבא דרבינו חננאל

(א) שאלה

(i) מה דינו כשנפלו לה פיר של גפרית וחפירה של צריף

(ii) אשר "זרעו כלה" משום שקרקע זו לא תעשה עוד גפרית וצריף

(ב) תשובה אליבא דרבינו חננאל

(i) תנא קמא – "פירא"

(1) כלומר

(א) "פירא" מיקרי משום דיש להן דין פירות תלושים שנפלו לה

(ב) דגפרית וצריף אין להן תורת פירות נכסי מלוג

(ii) ר' מאיר – "קרנא"

(1) כלומר

(א) "קרנא" מיקרי משום דאין להן דין פירות תלושין שנפלו לה

(ב) דאין להן דין פירות תלושים שנפלו לה

(ג) דגפרית וצריף יש להן תורת פירות נכסי מלוג

פירות מחוברין	מאן דאמר	מיקרי	דין
	לחכמים		יש להן תורת פירות נכסי מלוג
	לר' מאיר		אין להן תורת פירות נכסי מלוג
פיר של גפרית דזרעו כלה			
	לחכמים	פירא	אין להן תורת פירות נכסי מלוג
	לר' מאיר	קרנא	יש להן תורת פירות נכסי מלוג

(5) המשך גמרא

(א) גלימא זרעו כלה מיחשיב משום דלבסוף כשבלה אין ללבוש בו יותר

(ב) רב נחמן

(i) נפל לה גלימא

(1) לא ימכר לקחת בו קרקע שעושה פירות

(2) מחמת דלבישות שלה יש להן תורת פירות נכסי מלוג

(6) מהרש"א

(א) שים לב אשר רב נחמן קורא לדין גלימא בשם "פירא"

(ב) אף על גב דקבענו לרבינו חננאל

(i) אשר בשם "קרנא" קורין לפירות אשר יש להן תורת פירות נכסי מלוג

(ii) מחמת דאין להן דין של פירות תלושים שנפלו לה

פירות מחוברין	מאן דאמר	מיקרי	דין
	לחכמים		יש להן תורת פירות נכסי מלוג
	לר' מאיר		אין להן תורת פירות נכסי מלוג
פיר של גפרית דזרעו כלה			
	לחכמים	פירא	אין להן תורת פירות נכסי מלוג
	לר' מאיר	קרנא	יש להן תורת פירות נכסי מלוג
גלימא דזרעו כלה			
	רב נחמן	פירא	יש לו תורת פירות נכסי מלוג

(7) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) קשיא א' לרבינו חננאל

(i) איתא בגמרא אשר רב נחמן סבירא לי' כתנא קמא דר' מאיר אשר זרעו כלה אין לו תורת פירות נכסי מלוג

(ii) ולפי מה שביארנו סבירא לי' רב נחמן כר' מאיר אשר יש להן תורת פירות נכסי מלוג

(ב) קשיא ב' לרבינו חננאל

פירות מחוברין	מאן דאמר	מיקרי	דין
	לחכמים		יש להן תורת פירות נכסי מלוג
	לר' מאיר		אין להן תורת פירות נכסי מלוג
פיר של גפרית דזרעו כלה			
	לחכמים	פירא	אין להן תורת פירות נכסי מלוג
	לר' מאיר	קרנא	יש להן תורת פירות נכסי מלוג
גלימא דזרעו כלה			
	רב נחמן	פירא	יש לו תורת פירות נכסי מלוג

(i) לר' מאיר

(1) דסבירא לי' אשר פירות-גפרית יש להן תורת פירות נכסי מלוג משום דמחברין לפיר

(2) מאי שנא במשנה דס"ל אשר שוויות פירות מחוברין כשנפלו לה אין להן תורת פירות נכסי מלוג הגם דמחברין לקרקע

(ii) ולית סברא למימר

(1) אשר פירות-גפרית "גריעי הן"

(2) ודלכן יש להן תורת פירות נכסי מלוג יותר מפירות מחוברים

(8) מהרש"א

(א) לא הועלנו כלום

(i) אף אלו מצינו לנמק איזו סברא אשר פירות-גפרית גריעי הן

(ii) ודלכן יש להן תורת פירות נכסי מלוג יותר מפירות מחוברים

(ב) דאם כן תיקשי לאידך גיסא לשיטת חכמים

(i) דבמשנה סבירא להו

(1) אשר פירות מחוברים יש להן תורת פירות נכסי מלוג

(ii) ובברייתא סבירא להו

(1) אשר פירות-גפרית אין להן תורת פירות נכסי מלוג

(ג) ואין לתרץ

(i) אשר ר' מאיר ס"ל דגריעי וחכמים ס"ל דלא גריעי

(ii) דדוחק לאוקמי לר' מאיר וחכמים בסברות הפוכות

דף עט:

תד"ה כמאן ותד"ה פירא דפירא

[דף עט עמוד ב] בד"ה כמאן לא כו' ויש לומר לרבותא נקט דאפילו כפילא הויא דאשה עכ"ל ר"ל דולד הוי פשיטא לאשה דחייש למיתת הבהמה גופה אלא אפילו כפילא דליכא למיחש כולי האי למיתת הבהמה וולדה אפ"ה הוי לאשה מיהו לפי האמת הוי הסברא להיפך דולד הוי לבעל והכפל לאשה ומשום דאתי מעלמא לא תקינו ליה רבנן ודו"ק:

בד"ה פירא דפירא כו' וה"פ פירא כיון כו' וה"ה פירא דפירא כו' וכ"ש פירא דאתי מעלמא כו' עכ"ל יש לדקדק בזה דמהאי טעמא שכתבו גבי דאתי מעלמא דהוי כ"ש כקושייתם כיון דגונב וולד בהמת מלוג דהוי דבעל הוי הכפל לאשה מכ"ש גונב בהמת מלוג גופה דהוי לאשה שיהיה הכפל נמי לאשה נימא בכי האי גוונא בדלא אתי מעלמא דהוי כ"ש כיון דהולד דאתי מבהמה גופה שהיא שלה הוי לבעל מכ"ש וולד דולד דאתי מולד שהוא של הבעל שיהיה נמי לבעל ויש ליישב ודו"ק:

(1) הקדמה א

(א) בדיבור זה

(i) נכסים דמיקרי "קרן"

(1) של אשה הן ואין להן תורת פירות נכסי מלוג

(ii) נכסים דמיקרי "פירא"

(1) של בעל הן ויש להן תורת פירות נכסי מלוג

(2) הקדמה ב'

(א) בהמה שנפלה לאשה יש לה דין קרן

(3) גמרא

(א) ר' ינאי

(i) הגונב וולד בהמת מלוג משלם תשלומי כפל לאשה

(ב) הוה אמינא דגמרא בטעמו דר' ינאי

(i) חלק א'

(1) וולד שנולד לבהמת נכסי מלוג

(2) קרן הוי שאין לו תורת פירות נכסי מלוג

(3) והיינו טעמא חיישינן שמא תמות האם ולא יישאר קרן לאשה

(ii) חלק ב'

(1) ולא זו בלבד

(א) אשר וולד בהמת נכסי מלוג יש לו דין קרן

(ב) דחיישינן שמא תמות האם ולא יישאר קרן לאשה

(iii) אלא אף זו

(1) דכפל של וּלְד נמי יש לו דין קרן

(2) דחיישינן אשר ימותו תרוייהו האם וגם הולד

(3) ולא יישאר שום קרן לאשה

(4) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) קשיא להוה אמינא דגמרא

(i) אמאי לא מילף לן ר' ינאי עיקר הדין אשר וּלְד קרן הוה מחמת דחיישינן שמא תמות אם

(ב) תירוץ

(i) רבותא הוא ביותר אשר גם כפל קרן הוה מחמת דחיישינן דימות גם הולד

(5) ברייתא

(א) וּלְד בהמת מלוג פירא הוה

(6) גמרא

(א) קשיא

(i) ע"כ היינו טעמא דולד פירא הוה משום דלא חיישינן אשר תמות האם

(ii) ומכל שכן דלא חיישינן אשר ימותו תרוייהו האם עם הולד

(iii) ותיקשי לר' ינאי דס"ל אשר כפל לולד קרן הוה משום דחיישינן אשר ימותו תרוייהו

(ב) תירוץ לפי מסקנת תוספות

(i) צודק דלא חיישינן שמא תמות האם

(ii) ומכל שכן דלא חיישינן שמא ימותו תרוייהו

(iii) ואפילו הכי כפל וּלְד בהמת מלוג קרן הוה מחמת דאתא מעלמא

(7) תוספות

(א) הקדמה

(i) ביותר מסתבר אשר פירא דפירא דאתא מעלמא יש לו דין פירות מאשר דיש דין פירות לפירא דאתא מעלמא

(ב) ולכן

(i) כיון דליכא דין פירות לכפל של וּלְד דהוי פירא דפירא דאתא מעלמא

(ii) מכל שכן דלית דין פירות לכפל של בהמה עצמה דהוי פירא דאתא מעלמא

(8) גמרא בהכותב למסקנת תוספות

(א) יש דין פירות לפירא דפירא דלא אתא מעלמא

(9) מהרש"א

(א) קשיא

(i) השתא דאמרת דביותר מסתבר אשר פירא דפירא דאתא מעלמא יש לו דין פירות מאשר דיש דין פירות לפירא דאתא מעלמא

(ii) מובן נמי דביותר מסתבר אשר פירא דפירא דלא אתא מעלמא יש לו דין פירות מאשר דיש דין פירות לפירא דלא אתא מעלמא

(ב) ותיקשי

(i) כיון דנודע לן אשר פירא דלא אתא מעלמא יש להן דין פירות

(ii) מהו רבותי' דגמרא בהכותב אשר יש דין פירות לפירא דפירא דלא אתא מעלמא

דף פ.

תד"ה אכלה ערלה וד"ה ישבע ובא"ד אף על גב

[דף פ עמוד א] בד"ה אכלה ערלה כו' שהסיקו בקליפי ערלה או בקשין של כלאים כו' עכ"ל לכך ל"ק להו אלא מקשין דכלאי כרם דהוי כמו עצים אבל בערלה ודאי דעצים שרו אלא הקליפים אסורים משום דהוי שומר לפירות וכן בשביעית אין איסור כלל בעצים ולכך הך דשביעית וכלאים אינה חזקה ליכא לאוקמא בכה"ג בהוסיפו גם העצים מאתים ודו"ק:

(1) גמרא

(א) רב יהודה

(i) אכלה ערלה שביעית וכלאים הרי זו חזקה

(ב) כלומר

(i) בתוך שלשת שני חזקה נכללים

(1) שני ערלה אשר בהן שרי ליהנות מזמורות ערלה ולא מפירות ערלה גופייהו

(2) שני שביעית אשר בהן תבואות וזמורות השדה מופקרין לכל

(3) זמנים אשר בהן זרע כלאים ואשר מיהת שרי ליהנות בזמורות כלאים

(2) תוספות

(א) קשיא א'

(i) רב יהודה גופי' אית ל' בחזקת הבתים דאינה חזקה

(ב) תירוץ של תוספות אינה מענייננו

(ג) קשיא ב'

(i) איתא בפרק כל שעה אשר קשין של כלאי הכרם אסורין בהנאה

(ii) ומאי שנא בסוגיא דידן דמשמע אשר זמורות כלאים מותרין בהנאה

(ד) תירוץ לקשיא ב'

(i) התם מדובר בכלאים זרוע מעיקרו

(1) ולכן מובן אשר בין פירות בין קשין הוסיפו אחד ממאתים בכלאים ונאסרו

(ii) הכא מדובר בדלא זרוע מעיקרו באופן

(1) אשר פירות הוסיפו אחד ממאתים בכלאים ונאסרו

(2) מה שאין כן קשין דלא הוסיפו אחד ממאתים בכלאים ולא נאסרו

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) איתא נמי בפרק כל שעה אשר קליפי ערלה אסורין ולכאורה זמורות של ערלה נמי אסורין

(ii) ואמאי לא מקשי נמי תוספות דבסוגיא דידן משמע אשר זמורות כלאים מותרין

(ב) תירוץ

(i) לערלה דיקא קליפות ערלה אסורין דהוי שומרים לפירא אבל זמורות מותרין

(4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) לקשיא א' של תוספות מהך דר' יהודה בחזקת הבתים דאינו חזקה

(ii) אמאי לא מתרצי תוספות דהאי דחזקת הבתים מדובר בהוסיפו קשין אחד ממאתים

(ב) תירוץ

(i) אין הכי נמי דשפיר מצינו לתרץ הך דרב יהודה התם לגבי **כלאים**

(ii) אבל אכתי לא יתורץ הך דר' יהודה התם אשר אכלה ערלה ושביעית דאינה חזקה

(iii) דהרי קבענו דעצי ערלה ואף עצי שביעית מותרין לגמרי

תוספות ד"ה ישבע ובא"ד ואף על גב

בד"ה ישבע כמה הוציא כו' ומה"ט נמי לא חשיב הבא ליפרע מנכסי יתומים כו' עכ"ל
ק"ק אמאי נקטו במלתייהו הך דהבא ליפרע מנכסי יתומים ולא נקטו כל הנהו דקתני להו
לקמן במתני' דפרק הכותב מקמיה הך דהבא ליפרע מנכסי יתומים וק"ל:

בא"ד ואף על גב דתנא דברייתא בהכותב חשיב פוגם כו' ההוא תנא לא מחלק כו' עכ"ל
וק"ק דא"כ אמאי לא קחשיב נמי כל הנהו דקתני להו במתני' בהכותב בהדי הך דפוגם
שטרו וי"ל דחשיב פוגם דהיינו קמייתא דקתני במתני' דהכותב וה"ה כל אינך דקתני להו
במתני' בהדיה וק"ל:

דף פ:

תד"ה נכסים ובא"ד וזה אינו ובא"ד והא

[דף פ עמוד ב] בד"ה נכסים כו' ואיכא למ"ד שהיו בחזקת שניהם ויחלוקו ה"נ פליגי הכא כו' עכ"ל בפירוש רש"י שלפנינו לא כתב דה"נ פליגי הכא ואיכא למ"ד בחזקת שניהם ויחלוקו ונראה דיפה כוון דהא ע"כ כיון דלב"ש כתובה שבקה כדמדקדק התם מדלא קתני יחלוקו יורשי האב עם יורשי הבעל א"כ לב"ה נמי בחזקתן לא יחלוקו קאמר דבהא לא פליגי כדמוכח בהחולץ וכמ"ש התוס' בסמוך וק"ל:

בא"ד וזה אינו כו' משמע דנכסי צאן ברזל בחזקת הבעל קיימי טפי כו' עכ"ל ק"ק דמהך סוגיא גופה דפרק החולץ דמדקדק דכתובה לב"ש שבקה מדקתני יחלוקו יורשי הבעל עם יורשי האב ולא קתני יורשי האב עם יורשי הבעל מוכח בהדיא דירשי האב עיקר לגבי נכסי מלוג וירשי הבעל עיקר לגבי נכסי צאן ברזל ודו"ק:

בא"ד והא דלא עריב ותני נכסים עם הכתובה כו' עכ"ל בתוס' פרק מי שמת כתבו נמי ליישב למ"ד בחזקת יורשי האב אמאי לא עריב ותני נכסים בהדי הנכנסים ויוצאים עמה וי"ל דהתוספות לא חשו לאקשוויי הכא דלא עריב ותני אלא הנך דקתני להו בהדדי למ"ד בחזקת יורשי הבעל אבל למ"ד בחזקת יורשי האב דמספקא להו וכתובה בחזקת יורשי הבעל לא וק"ל:

(1) משנה

(א) שאלה

(i) שומרת יבם שנפלו לה נכסים ומתה

(ii) מה יעשו בכתובתה ובנכסים הנכנסין והיוצאין עמה

(ב) שים לב

(i) "כתובתה" בשאלת המשנה משמעו

(1) בין עיקר כתובה של מנה ומאתים ותוספת

(2) בין נכסי צאן ברזל

(ii) "נכסים הנכנסין והיוצאין עמה" משמעו נכסי מלוג

(ג) תשובה לפי הוה אמינא דגמרא בפרק החולץ

	"נכסים" דהיינו נכסי צאן ברזל	"כתובתה" דהיינו מנה ומאתים ותוספת	נכסי מלוג
בית שמאי	יחלוקו יורשי בעל עם יורשי אב	יחלוקו יורשי בעל עם יורשי אב	יחלוקו יורשי בעל עם יורשי אב
בית הלל	בחזקתן	יורשי בעל	יורשי אב

(ד) שים לב

(i) אשר בתשובת המשנה

(1) "נכסים" משמעו נכסי צאן ברזל

(2) "כתובתה" משמעו דיקא עיקר כתובה דמנה ומאתים ותוספת

(2) רש"י

(א) מסקי בגמרא בפרק החולץ

(i) ראשית

(1) יורשי אב "עיקר יורשים" הם לגבי נכסי מלוג

(2) יורשי בעל "עיקר יורשים" הם לגבי נכסי צאן ברזל

(ii) ועוד

(1) דמדקאמרי בית שמאי יחלוקו יורשי בעל עם יורשי אב לגבי נכסי מלוג אע"ג דיורשי אב

עיקר יורשים הן לגבי נכסי מלוג

(2) ולכן לא יתכן אשר יחלוקו גם בעיקר כתובה ובנכסי צאן ברזל אשר יורשי בעל עיקר

יורשין הוי לגבייהו

(iii) מסתבר

(1) דלגבי עיקר כתובה ונכסי צאן ברזל אשר יורשי בעל הויין עיקר לגבייהו

(2) מודי בית שמאי לבית הלל אשר

(א) נכסים [נכסי צאן ברזל] בחזקתן

(ב) כתובה [עיקר כתובה] בחזקת יורשי בעל

(ג) ודלא פליגי בית שמאי על בית הלל אלא בנכסי מלוג

נכסי מלוג	מאתים ותוספת	צאן ברזל	
יחלוקו	יורשי בעל	בחזקתן	בית שמאי
יורשי אב	יורשי בעל	בחזקתן	בית הלל

(ב) קשיא

(i) הגע בעצמך

(1) הרי במשנה שואלים "מה יעשו בכתובתה ובנכסים הנכנסין והיוצאין עמה"

(2) ועל כולן משיבין בית שמאי דיחלוקו

(ג) תירוץ

(i) בתשובה דמשנה לבית שמאי

(ii) שבקה למשנה לשאלתה על "כתובתה"

(iii) ולא דנה לבית שמאי אלא בנכסי מלוג

(3) משנה בפרק מי שמת

(א) נפל הבית עליו ועל אשתו

(ב) בית הלל אומרים נכסי צאן ברזל בחזקתן

(4) גמרא שם

(א) פליגי אמוראי במשמעות "בחזקתן"

(i) אלו משמעו בחזקת יורשי הבעל או בחזקת יורשי האשה או דיחלוקו

(5) רש"י

(א) אותן אמוראי דפליגי התם

(i) פליגי נמי במשנתנו במשמעות נכסים בחזקתן לגבי שומרת יבם שמתה

(ii) אלו משמעו בחזקת יורשי הבעל או בחזקת יורשי האשה

(ב) והשתא דקבענו אשר בית שמאי מודי לבית הלל בנכסי צאן ברזל אשר נכסים בחזקתן

(i) נמצא דהני אמוראי פליגי במשנה דידן בהבנת "בחזקתן" בין לבית שמאי בין לבית הלל

צאן ברזל	כתובה – מנה ומאתים	נכסי מלוג
בית שמאי	יורשי בעל	יחלוקו
בית הלל	יורשי בעל	יורשי אב

(6) תוספות

(א) מסתבר דרש"י רצונו נמי לומר

(i) דאף אותן אמוראי דס"ל לגבי נפל הבית אשר נכסים בחזקתן משמע דיחלוקו

(ii) יסבור ג"כ במשנה דידן בין לבית הלל בין לבית שמאי אשר נכסים בחזקתן משמעו דיחלוקו

צאן ברזל	כתובה – מנה ומאתים	נכסי מלוג
בית שמאי לרש"י ע"פ הוספת תוספות	יורשי בעל	יחלוקו
בית הלל לרש"י ע"פ הוספת תוספות	יורשי בעל	יורשי אב

(7) מהרש"א

(א) בכוונה השמיט רש"י לאותו מאן דאמר דס"ל לגבי נפל הבית אשר נכסים בחזקתן משמעו יחלוקו

(ב) משום דקבענו דלבית שמאי לא יתכן אשר בסוגיא דידן קסברי דיחלוקו בין בנכסי צאן ברזל בין בנכסי מלוג

(8) תוספות

(א) רבינו תם חולק על רש"י

(ב) וסבירא לי' דבמשנה דידן לגבי נכסי צאן ברזל בין בית שמאי בין בית הלל אית להו אשר בחזקתן משמעו בחזקת יורשי בעל

צאן ברזל	מאתים ותוספת	נכסי מלוג
יורשי בעל	יורשי בעל	יחלוקו
יורשי בעל	יורשי בעל	יורשי אב

(ג) והיינו טעמא

(i) דאי אמרת לבית שמאי דבחזקת יורשי האב הן

נכסי מלוג	מאתים ותוספת	צאן ברזל	
יחלוקן	יורשי הבעל	יורשי האב	בית שמאי "דאי אמרת"

(ii) נמצא דיש ליורשי בעל יותר בנכסי מלוג מבנכסי צאן ברזל

(iii) וזאת לא יתכן מכה ראיות שונות דמביא ר"ת

(9) מהרש"א

(א) בפשיטות הוה לי' לרבינו תם למייתי ראי' מהאי דהחולין

(ב) דנקטין התם אשר

(i) יורשי האב עיקר לגבי נכסי מלוג

(ii) ויורשי הבעל עיקר לגבי נכסי צאן ברזל

(10) המשך תוספות

(א) הי לך שיטת רבינו תם כדביארנוה לעיל

נכסי מלוג	מאתים ותוספת	צאן ברזל	
יחלוקן	יורשי בעל	יורשי בעל	בית שמאי לר"ת
יורשי אב	יורשי בעל	יורשי בעל	בית הלל לר"ת

(ב) קשיא

(i) מאחר דאמרת לבית הלל אשר בין נכסי צאן ברזל בין עיקר כתובה דמנה ומאתים ותוספת בחזקת יורשי בעל הן

(ii) אמאי בתשובת המשנה לא ערב ותני להו ככה:

(1) "נכסים וכתובה בחזקת יורשי בעל

(2) נכסי מלוג בחזקת יורשי האב"

(11) מהרש"א

(א) קשיא

(i) בפרק מי שמת מקשי תוספות קושיא דומה למאן דאמר אשר בחזקתן משמעו בחזקת יורשי אב

נכסי מלוג	מאתים ותוספת	צאן ברזל	
יורשי האב	יורשי הבעל	יורשי אב	בית הלל לר"ת

(ii) דהיינו

(1) אמאי לא ערב ותני להו ככה:

(א) "נכסים [נכסי צאן ברזל] ונכסים הנכנסין והיוצאין עמה [נכסי מלוג] בחזקת יורשי אב

(ב) כתובה בחזקת יורשי בעל"

(iii) ואמאי לא מקשי תוספות כן בסוגיא דידן

(ב) תירוק

(i) תוספות לא מקשי כן בסוגיא דידן משום דסבירא להו דקשיא זו דחוקה היא

(ii) דהרי

(1) במשנה מייתי לדין עיקר כתובה לאחר דין נכסי צאן ברזל ומקודם לדין נכסי מלוג

(2) ואלו ערב ותני להו לנכסי צאן ברזל ונכסי מלוג

(3) איצטריך לשנות סדר המשנה

(iii) משא"כ תוספות דהתם לא איכפת להו האי דחוקא

(ג) שים לב

(i) ביאור זו מבוסס על דפוס ראשון

(1) בו משתמש מהרש"א בתיבה "מפסקא"

(2) ולא בתיבה "מספקא" כבדפוס ווילנא

סוגיא דשומרת יבם שמתה מי קוברת – חלק א'

בד"ה יורשי הבעל כו' וא"ת לפירוש הקונטרס דאין ליורשי הבעל כו' עכ"ל כצ"ל והיינו כפ"ה למ"ד בחזקתן היינו יורשי האב אבל מה שכתוב בתוס' לפנינו לבית הלל טעות הוא דב"ש וב"ה לא פליגי בנדוניא כדמוכח הך דהחולץ כמ"ש התוספות לעיל ויש לדקדק לפי מה שקיימו התוס' הכא ולקמן דכל הך סוגיא א"ש גם לפי פירוש הקונטרס למ"ד בחזקתן היינו יורשי האב מאי קפשיט מהך ברייתא דקתני שומרת יבם שמתה יורשיה יורשי כתובתה חייבין בקבורתה ואימא דהיינו יורשי האב שיורשין כתובתה דהיינו נדונייתה ויש ליישב דאי יורשי אב קאמר לא ה"ל למיתני יורשי כתובתה דהיינו נדונייתה כיון דאיכא למטעי למימר דיורשי כתובתה היינו יורשי הבעל דירתה מאתים ותוספת אלא ה"ל למתני יורשי נכסי מלוג חייבין בקבורתה דליכא למטעי ביה אבל אי יורשי כתובתה היינו מאתים ותוספת ניהא דליכא למיתני בע"א ובהכי ניהא נמי מה שהקשה מהרש"ל לקמן בתוס' בד"ה איזוהי אלמנה כו' ושומרת יבם לית לה יתומים עכ"ל ותימה למה לא דקדק מדקתני בהדיא דאין יורשי הבעל חייבין בקבורתה דהיינו יתומים כו' שהרי שומרת יבם אדרבה יורשי הבעל חייבים כו' עכ"ל דלאו קושיא היא דאי מהא תפשוט ליה בהיפוך דמוכח דיורשיה דחייבים בקבורתה היינו יורשי האשה אבל השתא שדקדקו מלשון יתומים דהא דאין חייבין בקבורתה לא מיירי בשומרת יבם ניהא כמ"ש לעיל דאי יורשי אשה קאמר ה"ל למיתני נכסי מלוג כיון דאיכא למטעי ודו"ק:

בא"ד ויש לומר דשומרת יבם היתה ראויה ליטול כו' כדמסקינן דיבם כאחר דמי כו' עכ"ל דודאי בכל הסוגיא לא אסיק אכתי אדעתיה עד לבסוף הא דיבם כאחר דמי והיינו לענין דהוה כגבוי אבל להך מלתא דהכא כאילו הכניסה לו נדוניא שפיר אסיק אדעתיה וק"ל:

[דף פא עמוד א] בד"ה משום דבאין כו' אם אחיו יורש כו' ואם אינו קובר דלא חשיב כו' עכ"ל ק"ק לפ"ז מאי פריך ליה שוב ואי משום כתובה לא ניתנה כתובה כו' ודו"ק:

בד"ה מאן שמעת כו' אף על גב דאינה גובה כתובתה קודם חליצה לענין זה ניתנה לגבות שיהיה לה קבורה כו' עכ"ל ומה"ט נמי דניתן לגבות מחיים לא הוה מקרי כגבוי לכל שאר מילי דהא לב"ה לא שותות ולא נוטלות כתובה וכן לקמן לגבי מכירת נכסי המת לא מקרי ניתן לגבות מחיים כגבוי עד דמגבה לה ומייחד לה שיעור כתובה כדלקמן ודו"ק:

(1) הקדמה א' כמבואר במהרש"א

(א) לגבי נכסי שומרת יבם שמתה קבענו בדיבור הקודם ככה

צאן ברזל	מאתים ותוספת	נכסי מלוג
בית שמאי	יורשי בעל	יחלוקו
בית הלל	יורשי הבעל	יורשי האב

(ב) ועוד קבענו אשר בית שמאי מודים לבית הלל בנכסי צאן ברזל

ג) דהיינו ד"בחזקתן" לשיטת בית שמאי דומה במשמעו למלה "בחזקתן" לשיטת בית הלל
(2) הקדמה ב'

- א) רש"י ס"ל דבסוגיא דלהלן לגבי שומרת יבם מי קוברת
ב) אזלינן בשיטת מ"ד אשר לבית הלל נכסי צאן ברזל בחזקת יורשי אב
ג) ולפי הקדמה א' מובן דאף בית שמאי סבירא להו הכי כבטבלא דלהלן

	צאן ברזל	מאתים ותוספת	נכסי מלוג
בית שמאי	יורשי אב	יורשי בעל	יחלוקו
בית הלל	יורשי אב	יורשי בעל	יורשי אב

(3) הקדמה ג'

א) בכתובת אשה כותב בעל "לכשתנשאי לאחר תטלי מה שכתוב ליכי"

(4) הקדמה ד'

א) איתא בפרק נערה כמבואר בתוספות שם

(i) דתקנו קבורת אשה תחת ירושת איש מאשתו לנדונייתא

(ii) "נדונייתא" משמעו נכסי צאן ברזל

(5) גמרא

א) שומרת יבם שמתה מי קוברת

(i) יורשי הבעל קוברת דקא ירתי כתובתה

(ii) או דלמא יורשי האב קוברת דקא ירתי נכסי מלוג

(6) תוספות ד"ה יורשי הבעל

א) קשיא

(i) כיון דרש"י סבירא לי'

(1) אשר יורשי בעל אינן יורשין אלא מנה ומאתים ותוספת של שומרת יבם שמתה

(2) ואינן יורשין נכסי צאן ברזל

(ii) הרי אין להן נדוניא

(iii) והיכי תיתי דליחייבי בקבורתה

ב) תירוץ

(i) אע"ג דשומרת יבם אינה מותרת לשוק עד שתחלוץ

(ii) מכל מקום

(1) יבם גופי' חשיב כמו "אחר" כדי שנוכל לומר

(א) דאע"ג דמן הדין כשמת בעלה לא מציא לגבות מנה ומאתים ותוספת

(ב) מכל מקום

(i) מחמת דיכולה לינשא ליבם דאף הוא כאחר דמי

(2) נקטינן

(א) אשר במקצת יש לה שיעבוד לגבות מנה ומאתים ותוספת

- (ב) ואשר הכניסה אותה שיעבוד ליבם בתורת נדוניא
- (iii) ונדוניא זה של מנה ומאתים ותוספת מספיק ליחייב יורשי בעל בקבורתה
- (7) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) דוק בסוגיא דידן ותמצא
- (ii) אשר לכאורה עד סוף סוגיין לא אסיק אדעתא דגמרא אשר יבם כאחר דמי
- (ב) תירוץ
- (i) בתחלת סוגיין כבר אסיק אדעתא דגמרא אשר יבם כאחר דמי
- (1) בנוגע ליחשב מקצת שיעבוד שלה כנדוניא אשר הכניסה ליבם
- (ii) ובסוף סוגיין אסיק אדעתא דגמרא אף רבותא זו
- (1) אשר מכוח יבם כאחר דמי חשיב נמי כאלו גבתה למנה ומאתים ותוספת בחייל
- (2) ולכן
- (א) כשמתה נוקטין
- (ב) אשר יבם ושאר יורשי בעל ירתי למנה ומאתים ותוספת מאשה ולא מבעלה שמת

סוגיא דשומרת יבם שמתה מי קוברת – חלק ב'

בד"ה יורשי הבעל כו' וא"ת לפירוש הקונטרס דאין ליורשי הבעל כו' עכ"ל כצ"ל והיינו כפ"ה למ"ד בחזקתן היינו יורשי האב אבל מה שכתוב בתוס' לפנינו לבית הלל טעות הוא דב"ש וב"ה לא פליגי בנדוניא כדמוכח הך דהחולץ כמ"ש התוספות לעיל ויש לדקדק לפי מה שקיימו התוס' הכא ולקמן דכל הך סוגיא א"ש גם לפי פירוש הקונטרס למ"ד בחזקתן היינו יורשי האב מאי קפשיט מהך ברייתא דקתני שומרת יבם שמתה יורשיה יורשי כתובתה חייבין בקבורתה ואימא דהיינו יורשי האב שיורשין כתובתה דהיינו נדונייתה ויש ליישב דאי יורשי אב קאמר לא ה"ל למיתני יורשי כתובתה דהיינו נדונייתה כיון דאיכא למטעי למימר דיורשי כתובתה היינו יורשי הבעל דירתה מאתים ותוספת אלא ה"ל למתני יורשי נכסי מלוג חייבין בקבורתה דליכא למטעי ביה אבל אי יורשי כתובתה היינו מאתים ותוספת ניהא דליכא למיתני בע"א ובהכי ניהא נמי מה שהקשה מהרש"ל לקמן בתוס' בד"ה איזוהי אלמנה כו' ושומרת יבם לית לה יתומים עכ"ל ותימה למה לא דקדק מדקתני בהדיא דאין יורשי הבעל חייבין בקבורתה דהיינו יתומים כו' שהרי שומרת יבם אדרבה יורשי הבעל חייבים כו' עכ"ל דלאו קושיא היא דאי מהא תפשוט ליה בהיפוך דמוכח דיורשיה דחייבים בקבורתה היינו יורשי האשה אבל השתא שדקדקו מלשון יתומים דהא דאין חייבין בקבורתה לא מיירי בשומרת יבם ניהא כמ"ש לעיל דאי יורשי אשה קאמר ה"ל למיתני נכסי מלוג כיון דאיכא למטעי ודו"ק:

בא"ד ויש לומר דשומרת יבם היתה ראויה ליטול כו' כדמסקינן דיבם כאחר דמי כו' עכ"ל דודאי בכל הסוגיא לא אסיק אכתי אדעתיה עד לבסוף הא דיבם כאחר דמי והיינו לענין דהוה כגבוי אבל להך מלתא דהכא כאילו הכניסה לו נדוניא שפיר אסיק אדעתיה וק"ל:

[דף פא עמוד א] בד"ה משום דבאין כו' אם אחיו יורש כו' ואם אינו קובר דלא חשיב כו' עכ"ל ק"ק לפ"ז מאי פריך ליה שוב ואי משום כתובה לא ניתנה כתובה כו' ודו"ק:

בד"ה מאן שמעת כו' אף על גב דאינה גובה כתובתה קודם חליצה לענין זה ניתנה לגבות שיהיה לה קבורה כו' עכ"ל ומה"ט נמי דניתן לגבות מחיים לא הוה מקרי כגבוי לכל שאר מילי דהא לב"ה לא שותות ולא נוטלות כתובה וכן לקמן לגבי מכירת נכסי המת לא מקרי ניתן לגבות מחיים כגבוי עד דמגבה לה ומייחד לה שיעור כתובה כדלקמן ודו"ק:

(1) ברייתא א'

(א) שומרת יבם שמתה יורש' יורשי כתובתה חייבין בקבורתה

(2) גמרא

(א) רב עמרם

(ב) מברייתא זו מיפשט דיורשי בעל חייבין בקבורתה

(ג) משום ד"יורשי כתובתה" משמעו יורשי בעל אשר יורשין מנה ומאתים ותוספות

(3) מהרש"א ד"ה יורשי הבעל

- (א) קשיא
- (i) מנא לך אשר "יורשי כתובתה" בברייתא משמעו יורשי בעל
- (ii) דלמא "כתובתה" בברייתא משמעו נכסי צאן ברזל
- (iii) ואשר לכן
- (1) יורשי אב דקא ירתי נכסי צאן ברזל אליבא דרש"י
- (2) הן הן היורשין דחייבין בקבורתה
- (ב) תירוץ
- (i) אלו כיוונה ברייתא למילף דירשי אב חייבין בקבורתה
- (1) טפי הוי לה לברייתא למימר
- (א) יורשי' יורשי נכסי מלוג חייבין בקבורתה
- (2) ולא הוי לה למימר
- (א) "יורשי כתובתה" אשר יכולין "למיטעי" דמשמעו עיקר כתובה דהיינו מנה ומאתים ותוספות של יורשי בעל
- (ii) אלא מוכרח
- (1) דכיוונה ברייתא למילף אשר יורשי בעל חייבין בקבורתה
- (2) וכשאמרה ברייתא "כתובתה" אכן משמעו עיקר כתובה של מנה ומאתים ותוספת של יורשי בעל
- (4) ברייתא ב'
- (א) אלמנה ניזונת מנכסי יתומים
- (ב) ואין חייבין בקבורתה
- (ג) ויורשי' יורשי כתובתה חייבין בקבורתה
- (5) גמרא
- (א) אביי
- (i) ברייתא ב' אף היא מסייעת לרב עמרם אשר יורשי בעל חייבין בקבורתה
- (ii) דהרי איזהו אלמנה שיש לה שני יורשין הוי אומר זו שומרת יבם
- (6) תד"ה איזוהי אלמנה בדף פא.
- (א) דע
- (i) אשר לא יתכן אשר ברייתא ב' מדובר בשומרת יבם דהרי שומרת יבם לית לה יתומים
- (ii) אלא דאביי מיתורא דברייתא קא דריש
- (7) מהרש"ל
- (א) קשיא לתוספות
- (i) בלא"ה מוכרח דברייתא ב' לאו בשומרת יבם איירי
- (ii) דהרי כתיב בה אשר יתומים שהם יורשי הבעל אין חייבין בקבורתה

(iii) וזאת בניגוד לברייתא א' דקבענו דס"ל אשר יורשי בעל אכן חייבין בקבורתה
(8) מהרש"א

(א) שלא כמהרש"ל

- (i) אי לאו הוכחת תוספות מהא דליבמה אין לה יורשין
- (ii) בקושטא הוינו יכולין לאוקמי לברייתא ב' בשומרת יבם ואשר יורשי האב חייבין בקבורתה
- (iii) ומכה ברייתא ב' גופה היינו דנין אשר אף ברייתא א' כן סבירא לה ודלא סותרת לברייתא ב'
(ב) והיינו טעמא

(i) דאף על גב דקבענו

(1) דלא יתכן למימר לברייתא א' אשר יורשי אב חייבין בקבורתה

(2) דאם כן

- (א) כדי למנוע "טעות" אשר יורשי בעל חייבין בקבורתה מחמת דירשין עיקר כתובה
- (ב) הוי לה לברייתא למימר בהדיא אשר יורשי נכסי מלוג חייבין בקבורתה
- (ii) לא קבענו ככה אלא כל עוד אשר ברייתא ב' לאו בשומרת יבם איירי כמו שפירש תוספות
(1) אבל אלו אוקמינן לברייתא ב' בשומרת יבם
(2) אז

(א) הויא ברייתא ב' עצמה מונעת "טעות" במשמעו ברייתא א'

(ב) דהויא מאשרת אשר יורשי אב חייבין בקבורתה

(ג) ומובן בזה

- (i) דהא דאיצטריך תוספות לפרושי אשר ברייתא ב' לאו בשומרת יבם משתעי
- (ii) היינו כדי להוכיח אשר ברייתא ב' לא תמנע "טעות" דלעיל בברייתא א'
- (iii) ואשר לכן לא יתכן עוד ללמוד מברייתא א' אשר יורשי אב חייבין בקבורתה

סוגיא דשומרת יבם שמתה מי קוברתה – חלק ג'

בד"ה יורשי הבעל כו' וא"ת לפירוש הקונטרס דאין ליורשי הבעל כו' עכ"ל כצ"ל והיינו כפ"ה למ"ד בחזקתן היינו יורשי האב אבל מה שכתוב בתוס' לפנינו לבית הלל טעות הוא דב"ש וב"ה לא פליגי בנדוניא כדמוכח הך דהחולץ כמ"ש התוספות לעיל ויש לדקדק לפי מה שקיימו התוס' הכא ולקמן דכל הך סוגיא א"ש גם לפי פירוש הקונטרס למ"ד בחזקתן היינו יורשי האב מאי קפשיט מהך ברייתא דקתני שומרת יבם שמתה יורשיה יורשי כתובתה חייבין בקבורתה ואימא דהיינו יורשי האב שיורשין כתובתה דהיינו נדונייתה ויש ליישב דאי יורשי אב קאמר לא ה"ל למיתני יורשי כתובתה דהיינו נדונייתה כיון דאיכא למטעי למימר דיורשי כתובתה היינו יורשי הבעל דירתה מאתים ותוספת אלא ה"ל למתני יורשי נכסי מלוג חייבין בקבורתה דליכא למטעי ביה אבל אי יורשי כתובתה היינו מאתים ותוספת ניהא דליכא למיתני בע"א ובהכי ניהא נמי מה שהקשה מהרש"ל לקמן בתוס' בד"ה איזוהי אלמנה כו' ושומרת יבם לית לה יתומים עכ"ל ותימה למה לא דקדק מדקתני בהדיא דאין יורשי הבעל חייבין בקבורתה דהיינו יתומים כו' שהרי שומרת יבם אדרבה יורשי הבעל חייבים כו' עכ"ל דלאו קושיא היא דאי מהא תפשוט ליה בהיפוך דמוכח דיורשיה דחייבים בקבורתה היינו יורשי האשה אבל השתא שדקדקו מלשון יתומים דהא דאין חייבין בקבורתה לא מיירי בשומרת יבם ניהא כמ"ש לעיל דאי יורשי אשה קאמר ה"ל למיתני נכסי מלוג כיון דאיכא למטעי ודו"ק:

בא"ד ויש לומר דשומרת יבם היתה ראויה ליטול כו' כדמסקינן דיבם כאחר דמי כו' עכ"ל דודאי בכל הסוגיא לא אסיק אכתי אדעתיה עד לבסוף הא דיבם כאחר דמי והיינו לענין דהוה כגבוי אבל להך מלתא דהכא כאילו הכניסה לו נדוניא שפיר אסיק אדעתיה וק"ל:

[דף פא עמוד א] בד"ה משום דבאין כו' אם אחיו יורש כו' ואם אינו קובר דלא חשיב כו' עכ"ל ק"ק לפ"ז מאי פריך ליה שוב ואי משום כתובה לא ניתנה כתובה כו' ודו"ק:

בד"ה מאן שמעת כו' אף על גב דאינה גובה כתובתה קודם חליצה לענין זה ניתנה לגבות שיהיה לה קבורה כו' עכ"ל ומה"ט נמי דניתן לגבות מחיים לא הוה מקרי כגבוי לכל שאר מילי דהא לב"ה לא שותות ולא נוטלות כתובה וכן לקמן לגבי מכירת נכסי המת לא מקרי ניתן לגבות מחיים כגבוי עד דמגבה לה ומייחד לה שיעור כתובה כדלקמן ודו"ק:

(1) הקדמה א'

(א) מצינו לחייב' ליבם בקבורתה של שומרת יבם בחד מן הני ב' טעמים

(i) או משום שהוא יורש ממנה עיקר כתובתה של מנה ומאתים ותוספת

(ii) או משום שהוא עומד במקום בעלה שמת אשר בעלה אלו ה' בחיים ה' חייב בקבורתה

(2) הקדמה ב'

(א) רב עמרם פושט מברייטא אשר יבם ושאר יורשי בעל חייבין בקבורתה

(ב) משום דיורשין ממנה עיקר כתובתה של מנה ומאתים ותוספת

3) גמרא דף פא.

(א) קושיית רבא

(i) אמאי אמרת דיבם ושאר יורשי בעל חייבין בקבורתה

(ii) לטעון יבם דהך מנה ומאתים ותוספות יורש אותו יבם מן בעל שמת ולא מן האשה

(ב) תירוץ דאביי

(i) משיבין לו ליבם ככה

(ii) השתא דאמרת דמן בעלה שמת ירשת עיקר כתובתה

(iii) מוכרה

(1) דסבירא לך אשר שומרת יבם לא חשיבא כאלו גבתה לכתובתה מן בעלה שמת

(2) ומובן

(א) דהיינו טעמא דהיא לא גבתה לעיקר כתובתה

(ב) משום דאתה עומד במקום בעלה שמת כאלו לא מת ואכתי הוא בחיים

(3) ואם כן

(א) השתא דמתה

(ב) חייב אתה בקבורתה במקום בעלה כאלו הי' בחיים

(ג) קושיית רבא

(i) יבם מצי להשיב ככה:

(1) לעולם מן בעלה שמת אני יורש כתובתה ולא מן האשה

(א) וטעמא דשומרת יבם לא חשיבא כאלו גבתה לכתובתה מן בעלה שמת

(i) לאו משום דאני עומד במקום בעלה שמת

(ii) אשר משום טעם זה הייתי חייב בקבורתה במקום בעלה שמת

(ב) אלא היינו טעמא

(i) דבלשון כתובה כתיב דלא נתנה לגבות אלא "כשתנשאי לאחר"

(ii) ולכן לא נתנה כתובת יבמתי לגבות מחיים כלומר כל זמן שאני בחיים ולא עשיתי

חליצה

(4) מהרש"א ד"ה משום דבאין

(א) קשיא

(i) הוי להו ליורשי האשה להשיב

(1) דלא מסתבר שיוכל יבם למנוע מלקוברתה בטענה דירש לכתובתה מן בעלה שמת ולא מן

האשה

(2) אשר אותה טענה אין לו אלא מכח שהוא בחיים ולא עשה חליצה

(5) המשך גמרא

(א) תירוץ לקושיית רבא

- (i) ההיא טענה דיבם אשר לא נתנה כתובה לגבות מחיים
- (1) ליכא לאמרה אלא לבית שמאי דדורשין לשון כתובה
- (ii) ואין לאמרה לבית הלל דאין דורשין לשון כתובה
- (1) ודלכן סבירא להו דנתנה כתובה לגבות מחיים
- (iii) והלכך
- (1) אלו טוען יבם אשר אינו יורש כתובתה ממנה אלא מבעלה
- (2) מוכרה
- (א) דטוען אשר עומד במקום בעלה
- (ב) ואשר לכן אכן חייב בקבורתה כדביארנו
- (6) תד"ה מאן שמעת לה כמבואר במהרש"א
- (א) הקדמה א'
 - (i) יבם שיורש נכסי אחיו שמת לא שרי לי' למכור בנכסי אחיו
 - (1) עד שישלם כתובת יבמתו
 - (2) או לכל הפחות עד שייחד לה שיעור כתובתה
- (ב) הקדמה ב'
 - (i) אשה גמורה אשר קינא לה בעלה ולא הספיק להשקותה עד שמת לא נוטלת כתובתה
 - (ii) דספק זנתה ולכן לא מציא לגבות לכתובתה אשר יתמי מוחזקין בו
- (ג) שאלה א' לבית הלל
 - (i) לאחר ייבום אשר אז יורש יבם נכסי אחיו שמת
 - (ii) אמאי לא חשיב כאלו יבמה גבתה לכתובתה
 - (iii) אשר לכן שרי לי' ליבם למכור נכסי אחיו שמת
- (ד) שאלה ב' לבית הלל
 - (i) למה לא חשיבא סוטה כאלו גבתה לכתובתה מכבר
 - (ii) אשר לכן מוחזקת היא בכתובתה ולא יתמי בעלה
- (ה) תשובה
 - (i) מכח הלכה דנתנה כתובה לגבות מחיים מצינו לחייבי' ליבם בקבורת שומרת יבם
 - (ii) אבל אין למיסמך על הלכה זו לענינים אחרים ליחשב כאלו גבתה לכתובתה

דף פא.

תוספות ד"ה והא בעינן

בד"ה והא בעינן כו' מ"ד ארוסה דאע"ג דכגבוי דמי אין לה כתובה כו' עכ"ל ר"ל ל דין כתובה דהיינו קבורה אבל כתובה יש לארוסה ויותר נ"ל להגיה אין לה קבורה ודו"ק:

(1) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) לכאורה קאמרי תוספות דארוסה אין לה כתובה

(ב) ברם

(i) בקושטא ארוסה יש לה כתובת

(ii) ורצונם לומר דבעל אינו חייב בקבורת ארוסה

תוספות ד"ה הרוצה שימכור ובא"ד לא תקינו ורש"י ד"ה דלמא ר' מאיר ותד"ה לטעמין ותד"ה אלא עצה טובה ותד"ה ר' מאיר היא

בד"ה הרוצה שימכור כו' ומכרו בטל לאלתר אפילו כו' עכ"ל היינו לרב יוסף לקמן דקאמר אף על גב דזבין לא הוה זביניה זביני ואביי פליג לקמן וק"ל:

בא"ד לא תקינו לה רבנן משני דאל"ה מאי אהני ליה מה שכתובתה על נכסי בעלה הראשון עכ"ל ר"ל מה אהני ליה ליבם שהרי תחלת התקנה שיהיה כתובתה על נכסי בעלה הראשון לטובתו ולהנאתו היה כדאמר לקמן ובפרק החולץ דאשה הקנו לו מן השמים ולא מצינו דאהני ליה אלא בכה"ג דאי איכא משעבדי מן הראשון לא תקינו לה לגבות מבני חורין דשני והתוס' בפ' החולץ דחו זה וכתבו שם דאהני ליה בע"א ובהכי ניחא בעיקר קושייתם וא"ת מ"מ מה מפסדת כו' ומאי קושיא ואימא דמפסדת אם השני ימכור גם נכסיו שתצטרך לחזור אחר לקוחות דראשון דודאי משום הא לא ה"ל לתקוני דלא עדיפא מאשתו גמורה אלא דלגבי נכסי ראשון אמרו שלא תצטרך לחזור אחר לקוחות משום דלטובתו ולהנאתו הוא דלא כתב לה דקנאי ודקנינא שלא תוכל לטרופה מלקוחות דשני מיהו ק"ק לי כיון דלטובתו ולהנאתו הוא הא דכתובתה על נכסי בעלה הראשון א"כ אם הוא רוצה לכתוב לה עכשיו דקנאי ודקנינא ולמכור נכסי הראשון אמאי אינו יכול לכופה על כך כמ"ש התוס' לקמן יאמר היבם אי אפשרי בתקנת חכמים ולא תהא היא עדיפא מאשתו גמורה שיוכל למכור נכסיו ודו"ק:

[דף פא עמוד ב] בפרש"י בד"ה דלמא ר"מ כו' ואפילו לא קי"ל כר"מ בהא מיהו גבי מוציאין כו' אי מקרקעי כו' עכ"ל ר"ל אף על גב דלא קי"ל כהך ברייתא בהא דס"ל כר"מ דמטלטלי משעבדי לכתובה מ"מ מייתי רב יוסף שפיר מינה דלא הוה זביניה זביני דבהא דמוציאין אי מקרקע הוה ליכא מאן דפליג ולעולם משנה היא דמתני' דילן נמי קתני מלתא דר"מ וק"ל:

תוס' בד"ה וליטעמין פי' דלא אסקת אדעתך טעמא דאיבה כו' עכ"ל דכן דרך כל וליטעמין להוכיח טעמא אחרינא ולדחות טעמא דלעיל אבל קשה כיון דוליטעמין בעי לאוכחי טעמא דאיבה מה השיב לו התם עצה טובה קא משמע לן דאלת"ה סיפא דקתני כו' ואימא דסיפא נמי משום איבה ואי לא הוי שייך איבה כ"כ בסיפא וכן נראה קצת מפרש"י לקמן הוה ניחא ליה אבל התוס' כתבו לקמן דשייך איבה בין ביבמתו בין באשתו ויש ליישב ודו"ק:

בד"ה אלא עצה טובה כו' ולרשב"א נראה דגבי אשתו הויה עצה טובה שאם ייחד לה מטלטלין לא יוכל להוציאם כו' עכ"ל זה הטעם של עצה טובה לא שייך ביבמתו שהרי בלאו הכי לא יוכל להוציא כל נכסי בעלה הראשון ואפשר דעצה טובה דיבמתו ניחא להו בלאו הכי והיינו דהויה עצה טובה לה שלא ייחד לה מטלטלין כדי למכור שאר נכסים דהא לא שייך באשתו דבלאו ייחוד יוכל למכור וכה"ג כתבו התוס' לקמן גבי מאי וכן כו' ודו"ק:

בד"ה ר"מ היא כו' דא"כ אפילו לית לך דר' נתן כו' כאילו הוי מקרקעי כו' עכ"ל וק"ק
דמה ראייה היא דאימא דבקרקע נמי גביא מזדר' נתן וכן נראה מדברי הרא"ש ע"ש:

(1) הקדמה א'

(א) אח ראשון שמת וייבם אח שני אלמנת ראשון

(ב) אז

(i) שני יורש נכסי ראשון

(ii) ונכסי ראשון אחראין לכתובת היבמה אשר קיבלה מראשון

(2) הקדמה ב'

(א) שני דמייבם אלמנת ראשון אינו כותב לה כתובה

(ב) ומובן דשני אינו כותב דקנאי ודקנינא לשעבד נכסיו לכתובתה

(3) הקדמה ג' – תקנות שונות

(א) משום דאשה הקנו לו מן השמים

(i) תיקנו חכמים לטובת שני אשר יבמתו תגבה כתובתה מנכסים אשר ירש שני מן ראשון

(ב) משום דשני לא כתב דקנאי ודקנינא ליבמתו ולכן לא שיעבד נכסיו לכתובתה

(i) תיקנו חכמים לטובת יבמה אשר לא מצי שני למכור מנכסי ראשון עד שתקבל כתובתה

(ג) כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה

(i) תיקנו חכמים לטובת יבמה אשר אי לית לה מראשון מציא למיגבי מן בני חרי דשני

(ii) ברם שים לב

(1) דאלו מוכר שני לנכסיו

(א) לא מציא יבמתו גבי מלקוחות שני אף בדלית לה מראשון

(ב) דהרי לא כתב דקנאי ודקנינא

(4) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) קשיא

(i) מכיוון דלבסוף אי לית לה מראשון גבי משני

(ii) באיזה אופן הוי להנאתו ולטובתו של שני אשר כתובתה על נכסי ראשון

(ב) תירוץ

(i) מוכרח

(1) שלא כתוספות בפרק החולץ

(2) דהיכא דאיכא משעבדי דראשון לא מצי לגבות מבני חרי דשני

(3) ואיצטריך לה למטרח ולגבות ממשעבדי דראשון

(ג) קשיא

(i) דלמא

- (1) שיטת תוספות בהחולץ נכונה
- (2) ובאופן זה אכן מציא למיגבי מבני חרי דשני
- (ii) ואהני לשני אשר כתובתה על נכסי ראשון
- (1) באופן אשר מכר שני לבני חרי שלו
- (2) דבאופן זה איצטריך לה למטרח ולגבות ממשעבדי דראשון
- (ד) תירוצ
- (i) לא יתכן אשר זהו כוונת תקנה אשר כתובתה על נכסי ראשון
- (ii) דאין דין זה שונה מדין אשתו גמורה אשר גם היא איצטריך לה למטרח ולגבות מנכסי בעלה כשמכר לבני חרי
- (iii) ולא שונה דין זה מדין אשתו גמורה אלא בהא
- (1) דבאשתו גמורה גובה מן משעבדי בעלה
- (2) משא"כ ביבמה
- (א) דמחמת דלטובתו תקינו דלא למיכתב דקנאי ודקנינא
- (ב) לא מציא גבי ממשעבדי דשני
- (iv) ושינוי זה
- (1) אינו מבוסס על התקנה אשר לפיה איצטרך יבמה לגבות בתחלה מנכסי ראשון
- (2) אלא מתקנה אשר שני לא כותב דקנאי ודקנינא לשעבד נכסיו
- (5) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) קבענו
- (1) דהאי תקנה לטובתה אשר בעל לא שרי לי' למכור בנכסי ראשון
- (2) אתיא מהא דלא כותב דקנאי ודקנינא אשר לכן אינה גובה ממשעבדי שני
- (ii) ותיקשי
- (1) אמאי לא מצי שני מימר
- (א) "אי אפשי בתקנה זאת ורוצה אני למיכתב דקנאי ודקנינא
- (ב) ולכן שרי לי למכור בנכסי ראשון כמו דשרי לי באשה גמורה למכור נכסים שלי"
- (6) הקדמה
- (א) אח ראשון שמת וייבם שני אלמנת ראשון וירש לנכסי ראשון
- (ב) אז
- (i) נכסי ראשון אחראין לכתובת היבמה
- (ii) ועד שתקבל יבמה לכתובתה לא מצי שני למכור בנכסי ראשון
- (7) משנה דף פ:
- (א) "רישא"

- (i) לא יאמר שני ליבמה
 (1) הרי כתובותיך מונחת על השלחן
 (2) כלומר
- (א) אף על פי שייחד ליבמה שיעור כתובתה
 (ב) לא שרי לי' למכור נכסי ראשון
- (ב) "סיפא"
- (i) וכן לא יאמר לאשתו גמורה הרי כתובותיך מונחת על השלחן
 (ii) כלומר
- (1) דעל ידי שייחד לה שיעור כתובה
 (2) לא מצי ליפטר משיעבוד נכסיו לכתובת אשתו גמורה
 (3) אלא כל נכסיו משועבדין לכתובתה
- (iii) ברם
- (1) שלא כביבמה
 (2) באשתו גמורה שרי לי' לבעל למכור נכסיו
 (3) ושריא לה לאשה למיגבי כתובתה מלקוחות בעלה
- (8) ברייתא
- (א) שני שייבם אלמנת ראשון שמת
 (ב) לא מצי למכור נכסי ראשון אי לאו דמגרשה ומחזירה וכו'
 (9) גמרא דף פא.
- (א) הקדמה
- (i) בית הלל סבירא להו דנתנה כתובה לגבות מחיים
 (ii) ומכח שיטה זו נוקטין
- (1) דאלו מייחד לה שיעור כתובה דינו כאלו כבר שילם לכתובתה
 (2) אשר לכן שרי לי' ליבם למכור בנכסי ראשון
 (iii) פרטי שיטה זו ונימוקה אינן מענייננו עכשיו
- (ב) קושיית רבא לברייתא
- (i) אי נתנה כתובה לגבות מחיים
- (1) אמאי איצטריך לי' לגרשה וכו' כדי שיוכל למכור בנכסי ראשון
 (2) ליסגי לי לייחד לה שיעור כתובה ועל ידי זה לישרי לי' למכור נכסי ראשון
- (ג) קושיית "ולטעמך" לרבא כמבואר בתד"ה ולטעמך ובמהרש"א
- (i) הקדמה
- (1) להלן מייתי גמרא טעם "איבה" אשר בגיני' – מטעם דאינו מענייננו – מצינו ליישב קושיית רבא לברייתא

- (2) ברם מקושיית רבא נראה דלא סמיך על טעם איבה
- (ii) ולכן פריך מקשן לרבא
- (1) אמאי לא הקשה רבא קושייתו למשנה גופה כזה:
- (א) מאחר דנתנה כתובה לגבות מחיים
- (ב) ברישא אמאי לא שרי לי' למכור בנכסי ראשון על ידי שיניח שיעור כתובה על השלחן
- (iii) השתא
- (1) מדלא מקשי רבא קושיא זו לרישא דמשנה
- (2) מובן לכאורה דאף רבא בקושטא על טעם איבה קא סמיך ליישב למשנה
- (3) ולכן קשה לרבא
- (א) ולטעמיך דגם אתה על טעם איבה קא סמכת
- (ב) מאי קשיא לך מבריייתא
- (ד) תירוץ רבא כמבואר על ידי רשב"א בתוספות ובמהרש"א
- (i) אני איני צריך לטעם איבה לתרוץ לרישא דמשנה
- (ii) דלעולם אימא לך
- (1) דנתנה כתובה לגבות מחיים
- (2) ובקושטא מצי בעל לייחד שיעור כתובה ועל ידי זה שרי לי' למכור נכסי ראשון
- (iii) ורישא דמשנה לא משמיענו אלא עצה טובה ליבמה אשר יכולה להפסיד על ידי ייחוד שיעור כתובה
- (1) משום דאי לא מייחד לה שיעור כתובה לא מצי בעל למכור בנכסי ראשון
- (2) ואלו מייחד לה שיעור כתובה
- (א) שרי לי' לבעל למכור שאר נכסי ראשון
- (ב) ותצטרך לסמוך דיקא על אותן נכסים שייחד לה
- (ג) ואם יאבדו או ישרפו תפסיד ולא תוכל לגבות כלום
- (ה) וקמוסיף רבא
- (i) הי לך ראי' דמשנה עצה טובה קמ"ל
- (1) דאי לאו הכי
- (א) מאי טעמא דבסיפא לגבי אשתו גמורה לא ייחד לה שיעור כתובה
- (ב) הרי אף בלאו הכי שרי לי' למכור נכסיו
- (2) אלא מוכרח דמשום עצה טובה נגעו בה בסיפא כמו ברישא
- (ו) רשב"א בתוספות ד"ה אלא עצה טובה
- (i) בדרך אגב תדע
- (ii) דהאי עצה טובה דסיפא לגבי אשתו גמורה אינו דומה לעצה טובה דרישא
- (1) דאין משמעו עצה טובה **לאשה**

- (א) דהרי באשתו גמורה אף בלאו הכי נמי שרי לי' למכור נכסיו
- (2) אלא משמעו דעצה טובה הוא **לבעל** שלא ייחד מעות לכתובה
- (א) משום דלא יועיל לו כלום
- (ב) ומפסידו אשר לא יוכל למכור אותן נכסים שייחד לה
- (ז) המשך שיטת רבא
- (i) שאלה
- (1) קבענו אשר רבא לא הקשה קושייתו למשנה משום דס"ל אשר משנה עצה טובה קמ"ל
- (2) ותיקשי דמאי שנא ברייתא דהקשה לה רבא קושייתו
- (ii) תשובה
- (1) בברייתא
- (2) ביחס לגנאי אם יצטרך לגרשה ולהחזירה כדי שיוכל למכור נכסי ראשון
- (3) עדיף לי' למחול על עצה טובה ולייחד לה שיעור כתובה כדי שיוכל למכור נכסי ראשון
- (4) ומהא דאפ"ה אסרינן לי' לייחד שיעור כתובה מוכח דלא נתנה כתובה לגבות מחיים
- (ח) תירוץ דגמרא לקושיית רבא אשר לכאורה ברייתא ס"ל דלא נתנה כתובה לגבות מחיים
- (i) לעולם נתנה כתובה לגבות מחיים
- (ii) ומשום איבה היא דבברייתא אינו מייחד שיעור כתובה כדי שיוכל למכור נכסי ראשון
- (10) תד"ה אלא עצה טובה
- (א) השתא דמפרשין לברייתא מטעם איבה
- (ב) מצינו נמי לפרושי למשנה בין ברישא בין בסיפא מטעם איבה ולא איצטריך לטעם דעצה טובה
- (11) מהרש"א ד"ה ולטעמך
- (א) קשיא
- (i) קבענו דהאי מקשן דלטעמך להוכיח לרבא אתא דטעמא דמשנה משום איבה
- (ii) וקבענו גם כן דהאי טעמא דאיבה מיישבת בין לרישא דמשנה בין לסיפא דמשנה
- (iii) ותיקשי
- (1) האיך משיב רבא אשר סיפא דמשנה אין ליישבו אלא מצד עצה טובה
- (12) גמרא דף פב:
- (א) קשיא
- (i) מאחר דמילף לן רישא דמשנתנו אשר לא ייחד בעל שיעור כתובה ליבמתו
- (ii) אמאי איצטריך לן סיפא דמשנה למילף שלא ייחד שיעור כתובה לאשתו גמורה
- (13) מהרש"א דף פב: ד"ה התם
- (א) הקדמה
- (i) לשיטת תרצן דמשום איבה נגנו בה
- (ii) מובן קושיית גמרא

(1) דמאחר דנודע לן טעמא דאיבה ברישא

(2) לא איצטריך לה למשנה למילף דין איבה נמי בסיפא

(ב) ברם

(i) לרבא לא קשה מידי

(1) דרישא איצטריך לאשמועינן עצה טובה לאשה כדביארנו

(2) ובסיפא איצטריך לאשמועינן עצה טובה לבעל כדביארנו גם כן

תוספות ד"ה ר' מאיר הוא

- (1) הקדמה
- (א) ר' מאיר ס"ל דמטלטלי משתעבדי לכתובה
- (2) ברייתא
- (א) הרי שהי' ראשון נושה באחיו שני ומת ראשון והניח לשני שומרת יבם
- (ב) לא יאמר הואיל שאני יורש נכסי ראשון החזקתי בחוב שלי לראובן
- (ג) משום דאף חוב זה אחראי לכתובת שומרת יבם
- (3) גמרא
- (א) רב נחמן ס"ל דהאי ברייתא אינה משנה
- (ב) שאלה
- (i) מאי טעמא דאינה משנה
- (ג) תשובה
- (i) חוב של שני לראשון מטלטלין הוי
- (ii) ומטלטלי לא משתעבדי לכתובה
- (ד) קשיא
- (i) דלמא ברייתא כר' מאיר אזלא דס"ל דמטלטלין משתעבדי לכתובה
- (ii) ואמאי אמרת דהאי ברייתא אינה משנה
- (ה) תירוץ
- (i) אף לר' מאיר אינה משנה
- (ii) דמצי שני אמר לה לאו בעל דברים דידי את
- (ו) קשיא
- (i) היינו טעמא דאינה משנה
- (ii) משום
- (1) דמציא אשה למימר בעל דברים דידי את מכח דר' נתן
- (2) דהרי שני חייב לראשון וראשון חייב לשלם לאשה כתובתה
- (4) תד"ה ר' מאיר הוא כמבואר במהרש"א
- (א) הקדמה א'
- (i) לכולי עלמא מציא אשה גבי לכתובתה ממקרקעי דיתמי
- (ii) ומוכן דאלמנה בעל דברים דיתומים הויא
- (ב) הקדמה ב'
- (i) קבענו דר' מאיר ס"ל דאף מטלטלי דיתמי משתעבדי לכתובתה
- (ג) שאלה

- (i) באמרם אשר לר' מאיר מטלטלי משתעבדי לכתובה האם הולכין בצד א' או בצד ב'
- (ii) צד א'
- (1) מטלטלין משתעבדי לכתובה כל עוד שהם ברשות ראשון או ברשות יבם העומד במקומו
- (2) אבל אין להן דין קרקעות למיגבי נמי מיתומים
- (iii) צד ב'
- (1) יש להן דין קרקעות וגובין לכתובתה אף ממטלטלי דיתמי באותו אופן דגובין מקרקעות
- (ד) תשובה
- (i) הי לך סייעתא לצד א'
- (1) אלו צודק מהלך ב' ומטלטלין דין קרקע יש להן לגבי כתובה
- (2) אז
- (א) אף בלא דר' נתן מציא אשה גבי חובו של שני מן שני דהרי דין קרקעות יש להן
- (ב) ואין שני יכול לומר לאו בעל דברים דידן את
- (5) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) אף אלו סבירא לן כצד ב'
- (1) אין הכי נמי דמציא גבי מקרקעות מיתומים ומטלטלין אשר תחת ידיהן הן
- (2) דלית מי דטוען אשר לאו בעל דברים דידן את
- (ii) אבל מהיכי תיתי
- (1) אשר מטלטלין דאינו עומדים ברשות יתמי
- (2) כגון בנידון דידן נכסי שני אשר בהם יכול לשלם חובו
- (3) אף בלאו הא דר' נתן מציא אשה גבי מן לזה אשר טוען לאו בעל דברים דידן את

דף פב.

רש"י ד"ה שלה ותוספות ד"ה התם

[דף פב עמוד א] בפרש"י בד"ה תני שלה ולא פליגי רבנן עליה אלא אתלושין כו' עכ"ל וקצת קשה שינוי הלשון במחוברים דר"מ קאמר שמין אותם כמה הן יפין כו' והמותר ילקח כו' וחכמים אומרים שהם שלה גם לא ה"ל לחכמים למנקט במלתייהו מחוברים כלל אלא תלושין דפליגי בהו עליה דר"מ ולולי פירושו היה נראה דבמחוברים נמי פליגי דלר"מ שמין אותם כו' והגדל ונגמר אחר שמת ברשותיה דיבם הוא ואין שיעבודה עליו וחכמים אומרים דהכל שלה ואף הנגמר וגדל אחר כך ברשותה הוא דאשתעבד לה מחיים דבעל ודו"ק:

[דף פב עמוד ב] תוספות בד"ה התם הוא כו' אלא רישא ה"א כו' כדי למכור שאר נכסים דאינו יכול למוכרם כו' עכ"ל ולמאי דבעי למימר לעיל דעצה טובה קמ"ל בין ברישא בין בסיפא צ"ל נמי מאי וכן כו' בכה"ג ומה"ט כמ"ש לעיל וק"ל:

(1) משנה דף פ:

(א) במשנה מדובר

(i) באח שני אשר ייבם אשת אחיו ראשון שמת

(ii) וירש שני לנכסי ראשון

(ב) השתא

(i) קרקעי דראשון לכולי עלמא אחראין לכתובת היבמה

(ii) ר' מאיר ס"ל

(1) דמטלטלין נמי משתעבדי לכתובת אשה

(2) ולכן מובן אשר פירות תלושין אף הן אחראין לכתובת יבמה

(3) ברם

(א) פירות מחוברין

(ב) שמין אותן ודיקא מה שגדל ברשות ראשון אחראין לכתובתה

(ג) חכמים ס"ל

(i) דיקא קרקעות דראשון אחראין לכתובתה

(ii) פירות תלושין של שני הן ואין אחראין לכתובתה דמטלטלי לא משתעבדי לכתובת אשה

(iii) ופירות מחוברין "שלו" הן

(2) גמרא

(א) קשיא לחכמים

(i) אמאי אמרי אשר פירות מחוברין שלו הן

(ii) הרי מקרקעי דראשון הן והוי להו למימר אשר אחראין לכתובתה

(ב) תירוצ

- (i) תני "שלה"
- (ii) דאכן פירות מחוברין אחראין הן לכתובתה
- (3) רש"י
- (א) נמצא דלא פליגי חכמים על ר' מאיר אלא לגבי פירות תלושין
- (4) מהרש"א
- (א) קשיא א'
- (i) אלו לא פליגי בפירות מחוברין כל עיקר
- (1) מאי טעמא דר' מאיר משתמש בלשון שמין לגבי מחוברין לקרקע
- (2) ולחכמים סגי לה למשנה למימר "המחוברין לקרקע שלה"
- (ב) קשיא ב'
- (i) אלו לא פליגי במחוברין כל עיקר
- (ii) לא הוה להו לחכמים למידכר אלא תלושים דפליגי בה
- (ג) תירוצ – הי לך מהלך שונה משיטת רש"י
- (i) קמיפליגי במחוברין דנגמרו לאחר שמת ראשון
- (1) ר' מאיר ס"ל כדאמרן
- (א) דאותו חלק אינו אחראי לכתובתה ולכן איצטריך ר' מאיר לשומא
- (ii) וחכמים אומרים
- (1) דאף חלק זה אחראי לכתובתה והלכך לא צריכין לשומא והכל "שלה"

דף פב:

תד"ה התם

עיינ לעיל בתוספות ד"ה הרוצה למכור וכו'

תד"ה קא משמע לן

בד"ה קמ"ל כר' אבא כו' וא"ת כו' דתנן הניח אחיו מעות ילקח כו' קמ"ל ממשנה יתירה עכ"ל מהך דקתני נמי לעיל מיניה דלא יאמר ליבמתו הרי כתובתך מונחת על השולחן כו' שמעינן מינה דלא ימכור מדקתני וכן כו' כפר"י לעיל אלא דלאו משנה יתירה וה"א נמי דוקא כנגד כתובתה ואשמועינן דלא ייחד לה וק"ק דהך קושיא שהקשו הכא והא מרישא שמעינן לה דלא ימכור אמאי לא הקשו כן לעיל לרב יוסף דקאמר דלא הוה זביניה זביני ומייתי מברייתא דקתני לא ימכור אמאי לא מייתי מהך רישא דמתני' דהניח אחיו מעות כו' מיהו בתירוצם יתורץ ודו"ק:

(1) משנה

(א) רישא

(i) הניח אח ראשון שמת מעות ילקח בהן קרקע ואח שני שייבם אשת ראשון אוכל פירות

(ב) "לעיל מיני"

(i) לא יאמר שני ליבמה הרי כתובתיך מונחת על השולחן

(ii) נבאר פסקא זו להלן

(ג) גרשה

(i) גרשה ליבמה אין לה אלא כתובה

(ii) אף פסקא זו נבאר להלן

(2) גמרא

(א) ר' אבא

(i) לא שרי לשני למכור נכסי ראשון עד שישלם שני לכתובתה

(ב) ומפרשין בגמרא

(i) דר' אבא מפיק דין זה מן פסקא דגרשה במשנה

(ii) דמשמעו דכל עוד שלא גרשה לא שריא לשני למכור בנכסי ראשון

(3) תוספות

(א) קשיא

(i) "והא מרישא שמעינן לה"

(ii) כלומר

(1) דמאחר דברישא כתיב דעד שישלם כתובתה אין לו לשני אלא פירות של נכסי ראשון

(2) מובן בפשיטות דלא שרי לשני למכור נכסי ראשון

(ב) תירוצ

(i) אי מרישא הוה אמינא דדיקא כנגד כתובתה לא שרי לשני למכור

(ii) ולכן איצטריך משנה יתירה דסיפא לאשמועינן דלא שרי למכור כלום

(4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) בתוספות בד"ה התם מפרש ר"י אשר

(1) מהא "דלעיל מיני" כלומר מהא דלא יניח מעות על השלחן

(2) משמע דלא ימכור שני נכסי ראשון אפילו היכא דמייחד שני שיעור כתובה

(ii) ואם כן ליהוי הא "דלעיל מיני" משנה יתירה לאשמועינן דלא שרי לשני למכור כלום

(ב) תירוץ

(i) אי לאו הא דגרשה

(ii) הוה אמינא דגם הא דלעיל מיני' דיקא כנגד כתובתה מיירי

(iii) ואפילו הכי אינה משנה יתירה

(iv) דמוסיף על רישא דאף אלו מייחד לה שיעור כתובה לא שרי לשני למכור כנגד כתובתה

(5) המשך מהרש"א

(א) הקדמה

(i) רב יוסף אית לי' בדף פא:

(1) אשר לא זו בלבד דלא שרי לשני למכור נכסי ראשון

(2) אלא אף זו דאלו זבין לא הוה זביני' זביני

(ב) ומייתי התם סייעתא לרב יוסף

(i) מברייתא דקתני בה לא ימכור

(ii) ונוקט רב יוסף דמלשון זו משמע דאף אלו זבין לא הוה זביני' זביני

(ג) קשיא

(i) אמאי לא מקשי תוספות אף לרב יוסף "והא מרישא דמשנה שמעינן לה" דלא ימכור

(ד) שים לב

(i) דבתירוצו של ר"י לקושיית תוספות בסוגיא דידן אשר רישא מדובר דיקא כנגד כתובתה

(ii) מתורץ נמי קושיית מהרש"א

(ה) שים לב עוד

(i) דאין להקשות לרב יוסף מהא דאמוראי בסוגיא דידן מפקי להאי דר' אבא בדיוק ממשנה דידן

(ii) דיכול להיות אשר רב יוסף לא סבירא לי' כהני אמוראי

תד"ה בתחלה

בד"ה בתחלה היו כו' פי' היו מייחדין לה כתובה ולא היה אחריות הכתובה כו' עכ"ל דבלאו ייחוד היאך יתחייב לבתולה מאתים ולאמנה מנה אם שחייב עצמו הרי גם כל נכסיו אחראין לה כדאמרינן בעלמא נכסי דבר איניש אינון ערבין ליה אבל פירושו שלא חייב את עצמו כלל אלא שייחד לבתולה מאתים ולאמנה מנה ולא היו כל הנכסים אחראין לה וק"ל:

(1) ברייתא

(א) בראשונה היו כותבין לבתולה מנה ומאתים

(ב) והיו נשים מזקינין ולא היו רוצות לינשא דחששו שלא תהיינה יכולין לגבות כלום

(2) תוספות

(א) רצונו לומר

(ב) דהיו מיחדין לה מנה ומאתים לכתובתה

(ג) ולא רצו לינשא דחששו שמא יאבדו אותן נכסים שייחדו להן

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) למה נקטו בתוספות אשר בתחלה ייחד לה בעל שיעור כתובה

(ii) נימא כמשמעו דבתחלה כתב לה בעל מנה ומאתים

(ב) תירוך

(i) אלו התחייב בעל עצמו בכתובה לשלם מנה ומאתים

(1) אז הויין כל נכסיו – אף ביותר מן מנה ומאתים – אחראין לחיוב זה

(2) ולא היו נשים חוששין לכלום

(ii) לכן מוכרח

(1) אשר בעל בתחלה לא התחייב עצמו כל עיקר לכתובתה

(2) ולא מציא אשה לגבות אלא מנכסים אשר ייחד לה בצמצום בשויות מנה ומאתים

(3) וחששו שיאבדו הני נכסים מצומצמים ויפסידו

הדרן עלך האשה שנפלו